

Новы Час

КУДЫ ЛЯЦЯЦЬ ВАЛЬКІРЫ

Стар. 12

РЭЦЭПТЫ ЛІБЕРАЛІЗАЦЫІ: ДРАБОК СВАБОДЫ І КОЎШ АБЯЦАННЯЎ

Купіў не купіў, а патаргавацца можна

|||||

Стар. 4

НЕ — СМЯРОТНАМУ ПАКАРАННЮ

У Беларусі пачалася кампанія «Праваабаронцы супраць смяротнага пакарання», мэта якой — спыненне прымянення гэтага віду пакарання і далучэнне краіны да агульнаеўрапейскіх каштоўнасцей.

|||||

Стар. 6

ЗАХОДНЕБЕЛАРУСКАЯ МАСТАЦКАЯ ПЛЫНЬ

Дэфіцит праўды, падзел грамадства, утым ліку творцаў, на «нашых» і «не нашых» — адно з наступстваў панавання савецкага таталітарнага рэжыму...

|||||

Стар. 14

ЧЫТАЙЦЕ

Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

«Абывацель
у варунках
крызісу»

Хто і ад чаго мусіць адмовіцца.
Праблему даследуе Вольга Хвоін

▶ З НАГОДЫ

КАЛІ ВАРТА АДЗНАЧАЦЬ ДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАГА СТУДЭНЦТВА?

Аляксей ХАДЫКА

Чытаю ў «Звяздзе»
пра традыцыі расійскага
студэнцкага Таццянінага
дня. А на сایце «Хартыі-97»
пра тое, як у нядзелю 25
студзеня віцебскія міліцыянты
перашкодзілі моладзеваму
святу, наладжанаму
актывістамі «Нашага дому».

Таццянін дзень, які цягам
апошніх год спрабуюць адзначаць
як дзень студэнцтва і ў Беларусі, у гэтай якасці выклікае ў
мене супяречлівую пачуцці.

Сапрэды, у 1755 годзе ў Маскве быў заснаваны ўніверсітэт. І што з гэтага? Колькасць студэнтаў у найстарэйшай расійскай навучальнай установе дасягнула 1000 толькі праз 100 год, у 1855-м. Для парыўнання, першы беларускі ўніверсітэт быў заснаваны ў Вільні ў 1579 годзе. Ужо ў часы гвалтоўнага яздніння з Расіяй ён быў самым буйным у Еўропе, пераўзыходзіў па колькасці студэнтаў Оксфардскі ўніверсітэт (1823) і налічваў у 1830-м, за два гады да свайго закрыцця (з ласкі вялікага асветніка беларусаў цара Мікалая I «Палкавіча»), 1321 навучэнца.

Руіна вышэйшай школы Беларусі — вынік знаходжання нашай краіны ў складзе Расійскай імперыі. Насуперак тому, што ўзворэвін адукаванасці (як першаснай, так і гімназічна-універсітэцкай) у Беларусі заўсёды перавышаў расійскі, ужо і ў савецкія часы братнюю Беларусь «трывалі» на 5-м месцы па колькасці студэнтаў

сярод краін СССР. Пасля Расіі, Літвы, Латвіі і Арменіі. У 1981 годзе на тысячу жыхароў у Расіі прыходзілася 24,5 студэнта, у Беларусі — 17,7. Значная статыстычная перавага Расіі тлумачыцца праста — там вучылі не толькі для сябе. Там рыхтавалі кіраўнічыя і адпаведнага кшталту навуковыя кадры для савецкіх калоній-рэспублік.

У мяне да Маскоўскага ўніверсітэта, які ў абламяланай палітыцы быў таксама важным шрубком, асабістасць стаўленне. Бо я скончыў гэту ўстанову, навучаўся на аддзяленні гісторыі мастацтваў у 1980—1986 гадах. Можа камусыці падасца цікавым, але найлепшыя, самыя вядомыя выкладчыкі там былі паходжаннем... з Беларусі! Памерлы 2 гады таму Віктар

Мікалаевіч Грашчанкаў, непераўзыдзены знаўца італьянскага адраджэння і кіраўнік кафедры замежнага мастацтва — сын Мікалая Іванавіча Грашчанкава з Мсціслаўшчыны, нейрафізіёлага і акадэміка АМН СССР. Лепшы мастацтвазнаўца-візантыніст былога СССР, выключны знаўца іканапісу Вольга Сігізмундаўна Папова з роду Ізмайлівічаў-Раманоўскіх (маентак Чарэвічы на Ушаччыне) прасіла мяне ў 2007 годзе, між іншым, навесці даведкі — што засталося ад сямейнага гнізда. Можа хто ведае? А Аляксей Растаргуш, адносна малады спецыяліст, які быў апанентам на абароне майго дыплома («Мастацкая калекцыя Радзівілаў у Нясвіжы»), прызнаўся тады, што па жаночай лініі належыць да Радзівілаўскага роду. І нават

стары-стары габрэй, гісторык мастацтваў крытыкі, дысцыпліны ў дысцыпліне, Каuffman, паходзіў з Гомеля. З тыповым габрэйскім вымаўленнем пад добразычлівы смех аўдзіторыі ён любіў называць мяне «земляком».

Пашукаўшы, знайсці добрыя сувязі паміж беларусамі і Маскоўскім ўніверсітэтам можна ва многіх сферах. Але ці гэта падстава не спрабаваць для студэнцкага свята ў нашай краіне падабраць больш адпаведную дату? Таццянін дзень — цудоўнае свята, хай яго ўспамінаюць усе, каму яно дарагое.

Я зноў хілюся да Вільні, тым больш што фармальная час 430-гадавога юбілею Віленскага ўніверсітэта прыпадае на гэты год (1579—2009). Менавіта тады, 1 красавіка 1579 года, вялікі князь

Стэфан Баторый выдаў прывілей на зацвярджэнне за Езуіцкай калегіяй (паўстала ў 1570) статуса ўніверсітэта. Што сваёй булагі 30 кастрычніка 1579 года пацвердзіў папа Рыгор XIII. Гэтае свята яднае нас з нашымі гістарычна аздзінокроўнымі братамі, літоўцамі. Для нас і для іх Віленскі ўніверсітэт — калыска навуковай і інтэлектуальнай традыцыі.

Сярод выпускнікоў акадэміі-універсітэта — Мялецій Сматрыцкі і Сімён Полацкі. Амаль усе заснавальнікі мастацкай школы Беларусі XIX стагоддзя. Студэнты, заснавальнікі таварыстваў філаматаў і філарэтаў, паэты, пісьменнікі, грамадскія дзеячы — А. Міцкевіч, Т. Зан, Я. Чачот, А. Ходзька. У Віленскім ўніверсітэце ў працах М. Баброўскага і І. Даніловіча ў XIX стагоддзі нараджалася гістарычнае і тэарэтычнае разуменне беларускай дзяржаўнасці, актуальнае да сёння. А якія імёны ўвайшлі ў гісторыю геалогіі (І. Дамейка), хіміі (А. Снядэцкі), астрономіі (М. Пачобут-Адляніцкі)!

1 красавіка падаецца вельмі добрай датай. З XVI стагоддзя — гэта дзень смеху ва многіх еўрапейскіх краінах, «дзень дурнія». Ці не ёсьць у гэтым своеасаблівая логіка «ад супрацьлеглага» — хіба не студэнцтву больш за ўсё уласцівія жыщцесцвярджальная весялосць, іронія і самаironія. Прапаноўваю абмеркаваць гэту тэму. Да юбілейнага 1 красавіка 2009 года яшчэ больш за 2 месяцы — можна паспесь зрабіць перад гэтым вясёлым агульнапрызнанным святкаваннем адпаведныя акцыі, каб з цігам часу займеть свой, лагічна аргументаваны, беларускі Дзень студэнта.

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

► ЗАЯВА ТБМ

ДЗЯРЖАЎНУЮ МОВУ — НА ДЗЯРЖАЎНЫ КАНАЛ

**Кіраўніцтва грамадскага
аб'яднання Таварыства
беларускай мовы даслала
кіраўніцтву Белдзяржтэ
перадыёкампаніі заяву
«Аб вяртанні дзяржаўнай
беларускай мовы на экраны
БТ», дзе заклікае вярнуць
мову карэннага насельніцтва
у тэлефір.**

«У апошнія гады беларуская мова выцеснена з усіх тэлекана-лаў Беларускай дзяржтэлекампаниі. Атрымліваецца, што ў незалежнай дзяржаве — Рэспубліцы Беларусь — няма дзяржаўнага ўласнабеларускага тэлебачання, мова карэннага насельніцтва ў тэлефіры практычна адсутнічае. Такую ситуацыю нельга разглядаць іначай як дыскрымінацыю беларусаў па мове, што з'яўляецца грубым парушэннем Канстытуцыйнага Рэспублікі Беларусь.

Між тым, у суседній з намі Pacii ў ліпені 2008 года прынята ўрадавая пастанова пра ахову і пашырэнне рускай мовы. Цікавай з'яўляецца моўная практика ў Казахстане, дзе руская мова мае статус афіцыйнай. Тэлебачанне ў Казахстане прадугледжвае вяшчанне на дзяржаўнай казахскай мове не менш за палову эфірнага часу на кожным канале.

Рада ТБМ лічыць, што ў перадачах дзяржаўнага тэлебачання Беларусь беларуская мова павінна гучыць не менш за палову эфірнага часу і неабходна неадкладна распрацаўваць Закон пра абарону і пашырэнне беларускай мовы, і каб прыняць яго да пачатку дзеяння новых арфаграфічных правілаў. Гэта паспрыяе ўмацаванню незалежнасці Рэспублікі Беларусь і надасць дынамікі яе духоўнаму і культурнаму адродженню», — гаворыцца ў заяве.

► РЭПРЕСІІ

ВЯЧОРКУ ЗАБРАЛІ Ў ВОЙСКА

**28 студзеня затрымалі
Франака Вячорку і ў кайданках
адвезлі ў Баранавіцкую
вайсковую радыётэхнічную
брэгаду.**

Толькі ўвечары ён змог паведаміць пра гэта свайму бацьку праз мабільны тэлефон.

«Ён ужо ў форме, і ў яго забралі цывільныя рэчы. Ён сказаў, што яго хапалі ў горадзе тыя ж самыя людзі ў цывільнім, якія яго хапалі 8 і 16 студзеня на чале з тым жа самымі спецслужбістамі. Яны яго білі. Білі ў твар і галаву... Білі ў ваенкамаце. Білі ў кайданках. У кайданках амаль усю дарогу яго везлі ў вайсковую частку. Ён ужо паголены, і яму выдалі вайсковы строй. Я сказаў яму, што ў суязі

Паводле БелаПАН

са забіццём трэба абавязкова пісаць ваеннаю пракурору. Высветлілася, што ў яго няма доступу да паперы і асадкі», — паведаміў «Свабодзе» Вінцук Вячорка.

Напярэдадні суд Савецкага раёна Мінска завочна прызнаў Франака Вячорку прыгодным да службы ў арміі.

Хлопец меў адтэрміноўку ад службы ў войску з-за аперациі на вачах і праблемаў са здароўем.

Акрамя таго затрымалі і адвезлі спачатку ў ваенкамат, а потым у міліцыю актыўіста «Маладога фронту» Змітра Хведарука. Кіраўніка салігорскай філіі «Маладога фронту» Івана Шылу затрымалі дома і павезлі на прызыўны пункт у Мінск. Іван абвясціў галадоўку.

Паводле БелаПАН

► АДМОВА

ЛІБЕРАЛІЗАЦЫЯ ПА КАМАНДЗЕ

**«Гроднаблсаюздрук» не
змог уцімна раслумачыць
прычыны адмовы
распаўсюджваць «Газету
Слонімскую» і «Новы час» праз
свае шапікі.**

Сябра Рады Руху «За Свабоду» Алесь Зарэмбюк атрымаў адказ на свой ліст ад 13 студзеня да кіраўніцтва «Гроднаблсаюздруку» наконт таго, чаму «Газета Слонімская» і «Новы час» не даходзяць да чытача праз дзяржаўную сістэму распаўсюдзу друкаваных выданняў. Дырэктар «Гроднаблсаюздруку» Тадэвуш Валчковіч у сваім адказе паведаміў, што не мае дамовы на распаўсюд названых выданняў, а рашэнне пра то, складаецца з рэдакцыямі гэтых газет дамовуці не, — прэрагатыва УП «Гроднаблсаюздрук».

Сайт Руху «За Свабоду»

► БУДЗЬМА

НЕЗАБЫЎНАЯ СУСТРЭЧА

Юрась КАЛАСОЎСКІ

**У межах кампаніі «Будзьма»
на сядзібе ТБМ адбылася
сустрэча з сынам Якуба Коласа
Міхасём Міцкевічам.**

На працягу вечарыны, якая доўжылася амаль трох гадзін, спадар Міхась распавядаў прысутным пра сябе, пра бацьку, чытаў урыўкі з твораў Якуба Коласа, вызываў свае погляды на сучаснае жыццё Беларусі.

Шмат новага для сябе пачули слухачы пра ўзаеміны Якуба Коласа і Янкі Купалы, пра тое, якім ён памятае Івана Дамінікавіча. Распавёў спадар Міхась і пра абставіны смерці абодвух класікаў. Паводле яго, прычынай смерці Янкі Купалы стала хутчэй за ўсё, няшчасны выпадак.

А вось Якуб Колас у апошні дзень жыцця, 13 жніўня, занёс у ЦК партыі Беларусі ліст пра гаротны стан беларускай мовы, пра тое, што трэба нацыянальной мове надаць больш шырокі

ўжытак. Але яго не прынялі. Вядома, з якім настроем паэт вярнуўся дадому. Пайшоў у свой рабочы кабінет... Народны паэт памёр у сваім крэсле. Цяпер спадар Міхась працуе над успамінамі пра бацьку, якія друкуюцца ў часопісе «Дзеяслоў».

Гаворачы пра сучасную Беларусь, Міхась Міцкевіч зазначыў,

што людзі, якія губляюць сваю мову, папросту ператвараюцца ў гістарычнае смецце. Народ знікае, калі губляеца мова. Сённяшніе ж беларускіе грамадства, на яго думку, вельмі апалітычнае і абыякавае да свайго лёсу. Прычына — у няведанні ўласнай гісторыі, у адсутнасці нацыянальнай самасвядомасці.

► ЛІСТ

«ФАУНА ГОРАДА» ПРОСІЦЬ ДА ПАМОГІ

**Валанцёры мінскага
прадпрыемства па часовым
утрыманні жывёл «Фауна
горада» звярнуліся ў СМІ з
адкрытым лістом, у якім
просаць грамадскасць
дапамагчы ва ўрэгуляванні
сітуацыі на прадпрыемстве.**

Як зазначаецца ў звароце, «крытычнай» сітуацыя ў «Фауне горада» склалася пасля ўваходжання 19 студзеня на пасаду новага дырэктара Аляксандра Тамашэўскага. Пасля чаго фактычна «пастаўлены крыж на

зоабароне, валанцёрскім руху, гуманным абыходжанні і рэгультаванні колькасці бяздомных жывёл».

Новы дырэктар, зазначаюць яны, у першы ж дзень знаходжання на пасадзе загадаў вызваліць трох пакоі ад клетак, дзе ўтрымліваецца больш за 50 катоў, і аддаць памяшканні пад адміністрацыйныя патрэбы. На ўладкаванне жывёл «у добрыя рукі» ён выдзеліў два дні.

Паводле інфармацыі валанцёраў, Тамашэўскі «загадаў спыніць і забараніць стэртылізацыю сабак на прадпрыемстве», а ўсіх пасляперацыйных сабак з

пакоі перавялі ў вальеры, «дзе яны папросту не выжывуць у агульных умовах».

23 студзеня, сдзярждаюць аўтары ліста, паступіла чарговая распараўдэнне А. Тамашэўскага: да серады ўсыпіць ўсіх катоў і сабак, якія адстаялі на прадпрыемстве піць дзён і больш, нават калі яны з пародай, яўна згубленыя, з ашынікам і жэтонам, стэртылізаваныя або апякаюцца валанцёрамі «Фауны горада» або «Эгіды». Дырэктар растлумачыў гэты загад запланаванай дэзінфекцыяй.

Пад зваротам падпісалася больш за 1100 чалавек.

▼ СУСТРЭЧЫ

БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ СТАНЕ БОЛЬШІ

На сустрэчы старшыні ТБМ Алега Трусава са старшынёй Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Аляксандрам Зімоўскім 27 студзеня дасягнута дамовленасць пра пашырэнне ўжытку беларускай мовы на айчынным тэлебачанні.

Былі разгледжаны сем прапаноў кіраўніцтву НДТРК. Бакі прышлі да згоды па пяці пунктах: заснаваць 10-15 хвілінную перадачу «Гаворым па-беларуску»; стварыць цыкл перадач на беларускай мове на гістарычную тэматыку, прычым першы цыкл прысвяціць 600-годдзю перамогі беларусаў у складзе войскаў Вялікага княства Літоўскага ў Грунвальдской бітве; сумесна з Інстытутам мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАНБ зрабіць перадачу, прысвечаную 10-м угодкам Міжнароднага дня роднай мовы, заснаванага паводле рашэння ЮНЕСКА; раз на месяц ладзіць на тэлебачанні тэматычныя «круглыя столы» па пытаннях беларускай мовы і культуры з удзелам грамадскіх арганізацый, у тым ліку ТБМ, Таварыства беларускай школы і Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына»; аднавіць дубляж замежных фільмаў на беларускую мову з далейшим паказам на айчынных тэлеканалах.

Разам з тым, паводле слоў старшыні ТБМ, дзве прапановы — зрабіць Першы нацыянальны ў пер-

спектыве цалкам беларускамоўным, а рэкламу на роднай мове даваць па крыху меншым кошце, чым рускамоўную, — на думку Зімоўскага, патрабуюць асобнага разгляду.

ЛІТВА ХАДАЙНІЧАЕ ЗА БЕЛАРУСЬ

Міністр замежных спраў Літвы Вігаудас Ушацкас на сустрэчы з вярховым прадстаўніком Еўрасаюза Хаўерам Саланам 26 студзеня ў БруSELі адзначыў неабходнасць стварэння магчымасцей для Беларусі зблізіцца з ЕС.

Як паведамляе прэс-служба МЗС Літвы, бакі абмеркавалі перспектывы адносіна ЕС і Беларусі. В. Ушацкас праінфармаваў Х. Салану пра свой візіт у Мінск у канцы снежня 2008 года, пра сустрэчы з кіраўніком Адміністрацыі прэзідэнта Беларусі Уладзімірам Макеем і беларускім калегам Сяргеем Мартынавым.

Кіраўнік МЗС Літвы зазначыў, што збліжэнне Беларусі і ЕС можа адбыцца працэсам, які ўключае падобныя двухбаковыя адносіны. Можа мець месцем «станоўчы ўплыў на развіццё адкрытага грамадства, павагу дэмократычных прынцыпаў у Беларусі, на вяршэнства закона і дзейнасць дзялавых суб'ектаў краін ЕС у Беларусі, якія заснаваны на прынцыпах свободнага рынку».

▶ ПРАЕКТ

«ПАЛЯКІ»

Генадзь КЕСНЕР

У «Гістарычнай майстэрні» ў Мінску адбылася стаціяна прэзентацыя дакументальнага публіцыстычнага фільма «Паліакі» рэжысёра Міхала Мілашэўскага. Аўтарам ідэі стужкі з'яўляецца старшыня Рэспубліканскага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў этнограф Антон Астаповіч, аператарам і мантажорам — Сяргак Яноўскі.

Па словам Антона Астаповіча, аўтары ставілі за мету паказаць не толькі гісторию існавання польскага этнусу на беларускіх землях.

«Увогуле, ідэя цыкла фільмаў пра нацыянальныя меншасці ў Беларусі нарадзілася не выпадкова. Вельмі часта і афіцыйныя ўлады, і афіцыйныя сродкі масавай інфармацыі гаворыць, што ў Беларусі існуе поўная міжнацыянальная гармонія, але мы жывем у гэтым грамадстве, штодзённа сутыкаемся з людзмі і бачым, што праявы ксенафобіі ёсць і ў Беларусі, — адзначае Антон Астаповіч. — Але ж Беларусь — гэта унікальная зямля: калі ўзгадаць гісторию, узгадаць Вялікае княс-

тва Літоўскае, то ў той час, калі ў Еўропе былі вялікія і міжканфесійныя, і міжнацыянальныя спрэчкі, якія даводзілі да вялікай крывы, на тэрыторыі ВКЛ, на тэрыторыі Рэчы Паспалітай былі пэўныя напружаныя моманты, але ж усё роўна мы можам ганарыцца, што міжнацыянальная, міжканфесійная талеранцыя на гэтых землях была заўсёды».

Па словам Астаповіча, «вельмі хочацца, каб гэтыя праекты паказалі, што ўсе мы аднолькавыя, што ўсе мы жывем на гэтай зямлі, і кожны мае права на свой погляд, на сваю культуру, на сваю мову, на свой лад жыцця. Самае галоўнае, каб мы вызнавалі, што мы ўсе жывем у агульнай беларускай прасторы, каб мы вызнавалі сябе грамадзянамі гэтай дзяржавы, каб мы вызнавалі, што ўсе мы павінны працаўаць на карысць нашай Бацькаўшчыны».

Рэжысёр фільма Міхал Мілашэўскі быў лаканічны: «Я хацеў паказаць, што палітыка — раз'ядноўвае, але культура аб'ядноўвае. Я хацеў бы, каб у нашай дзяржаве была такая палітыка, якая не раз'ядноўвала людзей».

У фільме закранаеца тэма лёсу арганізацыі польскай меншасці ў Беларусі. Як паведамляе голас за кадрам, «грамадска-палітычная сітуацыя як у Рэспубліцы Беларусь, так і змяншыла прывяла ў 2005 годзе да расколу Саюза паліакаў, а гэта, у сваю чаргу, негатыўна

ўплывае на жыццё і дзейнасць усёй польскай абшчыны».

Адзін з герояў фільма, былы старшыня Мінскай абласной арганізацыі Саюза паліакаў Констанцін Тарасевіч кажа, што раскол у СПБ прывёў да ўзікнення груповак: «Адну групоўку пад-

трымліваюць 15%, другую — каля 20%, астатнія паліакі апынуліся па-за справамі, яны ўвогуле не ўдзельнічаюць ні ў якой працы, яны засталіся непатрэбныя нікому... Шэраг суполак увогуле спынілі сваё існаванне...» Зараз, па словам К. Тарасевіча, зіклі многія польскія класы ў школах як у Мінску, так і ў іншых гарадах Беларусі. «Уся віна за ўзікненую сітуацію ляжыць на нас саміх, бо гэтыя нашы разлады, спрэчкі прывялі да того, што паліакі нават не вітаюцца адзін з адным на вуліцы. На пасады кіраўнікоў структур СПБ сёння прызначаюцца людзі, якія не павінны займаць такія пасады. З семнаццаці аддзелаў арганізацыі ў Мінскай вобласці толькі трох старшыні аддзелаў могуць размаўляць па-польску. На сходах не гучыць польская мова, усё спра- вадоства вядзеца па-руску, дык пра якое адраджэнне польской

культуры можа ісці гаворка?» — пытается пан Тарасевіч.

І яшчэ шмат іншых праблем узнялі аўтары і героі фільма, харацтэрных не толькі для польскай меншасці ў Беларусі, але і для татараў, яўрэяў, прадстаўнікоў іншых нацыянальнасцяў, як то адкацыя, працаўладкаванне і гэтак далей.

Зараз той жа аўтарскі калектыв працуе над аналагічнай стужкай, якая будзе распавядаць пра беларускіх татараў.

Дарэчы, кіраўнік нямецка-беларускага праекта «Гістарычнай майстэрні» Кузьма Козак паведаміў, што 2 верасня ў Мінску адбудзеца наўкукова-практычная канферэнцыя «Беларусь і Польшча: часы выпрабавання. 1939—1941», прымеркаваная да 70-х угодкаў пачатку другой сусветнай вайны, у якой паліакі і беларусы поплеч змагаліся з фашызмам.

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

ВОСЕНЬ ПАТРЫЯРХА

Сяргей САЛАЎЕУ

Самай чаканай падзеяй тыдня быў выбары патрыярха Маскоўскага і ўсіх Русі. Гэта падзея была не абыякавая і беларусам — 25 студзеня Архірэйскі сабор вырашыў, што мітрапаліт Мінскі і Слуцкі патрыяршы экзарх усіх Беларусі Філарэт стаў адным з трох кандыдатаў на Маскоўскі патрыяршы прастол.

Па выніках галасавання ён заняў трэцяе месца (16 галасоў) — пасля мітраполіта Смаленскага і Калініградскага Кірыла (97), Калужскага і Бароўскага Клімента (32).

Шанцы Філарэта стаць на чале Рускай праваслаўнай царквы хоць маленькія, але былі. Аднак на выбарах на памесным саборы, які праходзіў 27 студзеня ў Маскве, ён узяў самаадвод і заклікаў сваіх прыхільнікаў галасаваць за месцахоўніка патрыяршага прастола мітраполіта Смаленскага і Калініградскага Кірыла. І такім чынам, Кірыл стаў патрыярхам.

Невядома, што падштурхнула Філарэта да такога кроку. Тыя кадры,

якія мы бачылі па ўсіх тэлеканалах, абсалютна непераканаўчыя: Філарэт кажа пра тое, што ён здымает сваю канцыдатуру дзякуючы адзінству выбаршчыкам. «Мы павінны быць адзінадушныя, таму і зняў сваю канцыдатуру. Гэта не паказыч нейкага негатыва, пратэсту», — казаў Філарэт.

Можа, гэта было зроблена сапраўды для адзінадушша. А можа, Філарэт падумай пра наступствы свайго абрання. Так што самаадвод, хутчэй за ўсё, рэч больш прагматычная, чым малярная. А можа, і тое і другое разам.

На тыдні ў беларускім Клубе Вясёлых і Знаходлівых разгарэў зусім не жартоўны скандал. Удзельнікі Беларускага КВЗ скіравалі калектывны ліст да презідэнта Міжнароднага саюза КВЗ Аляксандра Маслякова з заклікам не дапусціць выкарыстання найбуйнейшага міжнароднага маладзёжнага ружу на тэрыторыі былога СССР асобнымі чыноўнікамі ад КВЗ у карыслівых мэтах.

Падпісанты ліста — гульцы каманды КВЗ — абвінавачваюць у карыслівых мэтах старшыню праўлення МГА «Беларускі КВЗ» Андрэя Мукавозыкі. Лічач, што ён дзейнічае «у разрэз з пазіцыяй не толькі сябраў праўлення «Беларускага КВЗ», але і інтарэсаў усяго Кавэзоўскага руху Беларусі. Асабліва яскрава, па меркаванні аўтараў ліста, гэта праявілася ў апошні

год, калі ў А. Мукавозыку ўзнік персанальны канфлікт з кіраўніцтвам ТАА «AMiK». Дзеянні Мукавозыкі прывялі да пазабуйлення Еўралігі, якую праводзілася ў Мінску, статуса лігі Міжнароднага саюза КВЗ, што нанесла істотны ўрон інтарэсам беларускіх каманд КВЗ.

Падпісанты таксама негатыўна аціняюць ультыматум А. Мукавозыкі да кіраўніцтва ТТА «AMiK» адносна закрыцця дзейных у Беларусі падразделенняў гэтага аўдзяньні і адмены правядзення ў Мінску ў 2009 годзе турніру Першай лігі Міжнароднага саюза КВЗ.

Сам Мукавозык з адвінавачваннемі не згодны. «Кавэзоўскі, якія падпісалі ліст, — практична ўсе сябры ТТА «AMiK», — пракаментаваў ліст А. Мукавозыку 27 студзеня на прэс-канферэнцыі ў Мінску. Паводле яго слоў, канфлікт паміж ТТА «AMiK» і МГА «Беларускі КВЗ» узнік у красавіку 2007 года.

Паводле яго меркавання, у бедах беларускага КВЗ вінаваты кіраўнік Вышэйшай лігі КВЗ — Аляксандар Масляков, які «незаконна прыватызаў» таварынны знак «КВЗ» у 1996 годзе, калі па яго заяве праўныя на гульню пад называй «КВЗ» былі замацаваныя ў пасведчанні Расійскай аўтарскай супольнасці. У 1997 годзе А. Масляков, які таксама атрымаў міжнародны

правы на выкарыстанне таварнага знака «КВЗ».

Кіраўніцтва МГА «Беларускі КВЗ» атрымала ліст, у якім паведамлялася, што ўсе мэртвымісты, у назве якіх прысутнічае таварны знак «КВЗ», могуць праводзіцца толькі з письмовага дазволу праўладальнінка — ТТА «AMiK». За выкарыстанні таварнага знака «КВЗ» ТТА «AMiK» мела намер збрэзіць плату. Паводле меркавання А. Мукавозыкі, дзеянні ТТА «AMiK» нелегітимныя, што доказана рашэннем Вярховнага суда Беларусі і арбітражнага суда Масквы. «Я лічу, што Беларускі КВЗ павінны кіраваць беларускімі кавэзоўскімі, а не ТТА «AMiK», — сказаў ён. А. Мукавозык таксама заяўві, што задача МГА «Беларускі КВЗ» найперш даваць ўсім камандам шанец удзельніцтва ў гульні, а не рыхтаваць Вышэйшую лігу КВЗ.

Хто праўны, хто вінаваты ў нежартоўным скандале, будзе вырашыць самі кавэзоўскі і суды. Але ж будзе вельмі цікава, калі ў Беларусі з'явіцца

А тым часам Беларусь ціхай сапай на мяккіх лапах праўладаеца ў бок Еўропы. 26—28 студзеня па запрашэнні чашскага старшынства ў Еўрасаюзе Брюсель наведаў міністр замежных спраў Беларусі Сяргей Мартынаў. Ён правеў перамовы з кіраўнікамі зневіспалітычных ведомстваў Чэхіі,

якія цяпер старшынствуе ў ЕС, і Швеціі — наступнага старшыні, а таксама з высокапастаўленымі прадстаўнікамі Еўракамісіі і Генеральнага сакратарыяту Савета ЕС. Тэма перамоў — стан і перспектывы развіцця дыялогу паміж Беларуссю і Еўрасаюзам.

Як паведаміла прэс-служба МЗС Беларусі, пасля заканчэння сустэрэны з «тройкай» ЕС (ეўракамісар па земскіх сувязях Беніта Ферэра-Вальднер, начальнік палітычнага аддзела генеральнага сакратарыяту Савета ЕС Хельга Шмід і міністр замежных спраў Чэхіі, якай старшынствуе ў ЕС, Карэл Шварценберг) беларускі міністр замежных спраў зрабіў заяву для журналісту. Паводле яго слоў, «значная ўвага была нададзена праграме Усходняга партнёрства, пазітыўна ацаніў дакумент у яго цяперашнім выглядзе. Беларускі бок чакае «таго, што пры канчатковым узгадненні ён будзе ўтрымліваць неабходныя палажэнні для забеспечэння роўнага шматбаковага ўзделу дзяржаў», зазначыў міністр.

Адзінае, што не паведаміла прэс-служба МЗС, — Беларусь не ўдзельнічае ў праграме Усходняга партнёрства ЕС, «паколькі насырэч існуе шмат сумненняў у дэмакратычнасці краіны». Пра гэта яшчэ 23 студзеня ў інтэрв'ю «Радыё Свабода» заяўвіла тая ж Беніта Ферэра-Вальднер. Так што еўрапейцы прости паслухалі Мартынаў — і ўсё. А высновы яны будзе рабіць не са словаў, а са спраў.

ПАЛІТЫКА

► РАДА

РЭЦЭПТЫ ЛІБЕРАЛІЗАЦЫІ: ДРАБОК СВАБОДЫ І КОУШ АБЯЦАННЯЎ

Вольга ХВОІН

**Пры Адміністрацыі презідэнта
ствараецца Грамадска-
кансультатыўная рада.
Упершыню за апошнія гады
у склад дзяржаўнага органа
запрошаныя прадстаўнікі
ад апазіціі — старшыня
Таварыства беларускай
мовы Алег Трусаў, старшыня
Беларускага Хельсінскага
камітета Алег Гулак, экс-
кіраўнік Нацбанка Станіслаў
Багданкевіч, эканаміст Леанід
Заіка, палітык Уладзімір
Нісцюк. Таксама прапанову
вылучыць у склад рады сваіх
прадстаўнікоў атрымаў рух
«За свабоду». Узначальвае
раду кіраўнік Адміністрацыі
презідэнта Уладзімір Макей,
персона якога адыгрывае
значную ролю ў развіції
дыялогу з Захадам.**

Мэта ствараэмага органа — «аб-
меркаванне пытанняў развіція
дзяржавы і грамадства, выпрацоў-
вания

ка прапаноў па больш актыўным
далучэнні да агульнасусветных
працэсаў, удасканаленне напрам-
каў сацыяльна-еканамічнага і
палітычнага развіція краіны»,
гаворыцца ў паведамленні на
сайце презідэнта.

У інтэр'ю БелАПАН першы
намеснік кіраўніка Адміністрацыі
презідэнта Наталля Пят-
кевіч паведаміла, што «рада
ствараецца для абмеркавання
актуальных пытанняў грамад-
ска-палітычнага развіція белару-
скага грамадства». «Гэта рада
можа разглядаць пастановы
перед ёй пытанні, прымаць ра-
шэнні і выносіць рэкамендацыі,
якія потым могуць улічвацца
пры прыняцці рашэнняў у той
ці іншай сферы грамадскага
жыцця», — сказала першая
намесніца кіраўніка Адміністрацыі
презідэнта. Паводле слоў
Пяткевіч, у склад рады ўваішлі
прадстаўнікі як дзяржаўных
структур, так і недзяржаўных
арганізацый: «Пакуль перса-
нальны склад савета да кан-
ца не сфарміраваны, ён будзе
апублікованы пазней. Аднак я
магу сказаць, што ў яго павінны
увайсці таксама прадстаўнікі
палітычных партый, у тым ліку
і апазіцыйных. Прынамсі, яны
былі запрошаны для ўдзелу ў
рабоце рады».

На момант падрыхтоўкі ма-
тэрыялу было вядома, што ні
прадстаўнікі ад партыі БНФ,
ні ад ПКБ у раду не запрасілі.
Намеснік старшыні партыі БНФ
Віктар Івашкевіч такі падыход
да адной з найбольш вядомых
партый краіны відавочна не
у́хваляе. Месца ў радзе руху «За
свабоду» як ініцыятуцы (астатнія
запрошэнні былі персанальнай)
спадар Івашкевіч патлумачыў
так: «Думаю, такай увагі гра-
мадскае аб'яднанне заслужыла
за канструктыўнае і пазітыў-
нае прадстаўленне беларускага
рэжыму на міжнароднай арэне.
На апошнім сойме партыі БНФ
была прынята рэзалюцыя, у
якой ёсьць патрабаванне даць
інфармацыю, калі і ў якім аб'ёме
улады збіраюцца зноў абрэасці
людзей. Гэта не пазітыўна і не
канструктыўна, таму нам няма
месца ў гэтай радзе».

Як доказ палярных адносінаў
палітычных сілаў да ўлады спа-
дар Івашкевіч нагадаў выказан-
не Аляксандра Мілінкевіча пра-
тое, што пад абломкамі рэжыму
можа загінуць Беларусь, і трэба
прытырмлівацца паступовай
звалюці сістэмы дзяржаўнага
кіравання. «Я думаю, што рада
задумваецца хутчэй як дэкара-
тыўны орган. Ці паўплываюць
яе рашэнні на сітуацыю ў краіне,

у большай ступені залежыць ад
развіцця эканамічнай сітуацыі,
і ў меншай ступені — ад людзей,
якія запрошаны ў склад рады»,
— адзначае палітык.

Стварэнне ў Беларусі Грамад-
ска-кансультатыўнай рады пры
Адміністрацыі презідэнта АБСЕ
ацаніла як становуючую ініцыяты-
ву. «Мы будзем падтырмліваць
гэту ініцыятыву», — адзначаў
кіраўнік Офіса АБСЕ ў Мінску
Ганс-Ёган Шміт.

Афіцыйны Мінск за апошні
час стварыў цэлы шэраг нагодаў,
каб Еўропа глянула на дзяржаву
прыхільнім позіркам. 27 студ-
зеня па запрошэнні чэшскага
прадстаўніцтва ў ЕС кіраўнік
Міністэрства замежных спраў
Беларусі Сяргей Мартынаў у
Брюсселе даў справаудачу пра
выкананне Мінскам «хатняга
задання» ў дванаццаці сферах.
Еўракамісар па знешніх сувязях
і палітыцы добрасуседства Бені-
та Ферэра-Вальднэр адзначыла
падчас сустэрэны, што Мінск ідзе
«дакладнай дарогай».

Кіраўнік знешнепалітычнага
ведамства Беларусі Сяргей Мар-
тынаў паведаміў, што значная
увага падчас візіту было надад-
зена новай палітыцы Усходняга
партнёрства Еўрасаюза. Яна
прадугледжвае палітычнае і эко-
намічнае збліжэнне ЕС з шасцю

постсавецкімі краінамі. Між
іншым, нядавна ў Чарнігаве на гэ-
ту ж тэму гаварыў з презідэнтам
Украіны Віктаром Юшчанкам
кіраўнік Беларусі. Еўропа высо-
ка ацаніла дзеянні Беларусі ва-
ўмовах газавага канфлікту паміж
Украінай і Расіяй, вялася размо-
ва пра супрацоўніцтва ў галіне
энергетыкі, а таксама пра заходы
па пераадольванні наступстваў
еканамічнага кризісу супольна
з Еўрасаюзам.

Сярод кроакі афіцыйнага
Мінска, што нібы бальзам на
рану Еўрасаюза, можна назваць
рэгістрацыю руху «За свабоду»,
вяртанне ў распаўсюд дзвюх
недзяржаўных газет (а колькі^и
яшчэ выданнія знаходзяцца ў
становішчы нелюбімых папялю-
шак!), стварэнне кансультатыў-
най рады пры Адміністрацыі
презідэнта і працоўнай групы
па СМІ. Але ўсе гэтыя дзеянні,
пры іх знешнім прывабнасці, па-
куль не нясуць істотных зменаў
палітычнай сітуацыі Беларусі.
У любы момант можа быць дад-
зеная каманда вярнуць ўсё на
свае месцы, і зрабіць гэта будзе
проста, бо незваротных кроакі
пакулы не было. Але калі тэн-
дэнцыя касметычных прыўкрас
працягнется, то ў красавіку Еўро-
па можа і скасаваць уведзеныя
раней санкцыі.

► МЕРКАВАННІ

КУПІУ НЕ КУПІЎ, А ПАТАРГАВАЦЦА МОЖНА

**Яшчэ нядавна прадстаўнікі
апазіцыйнага боку чулі
ад кіраўніка дзяржавы на
свой адрес «адмарозкі» і
«шалудзіўя людзі». Сёння
ім прапануюць сесці за
стол перамоў з уладамі ды
распачаць супольную працу
па вызначаных кіраўніцтвам
краіны накірунках. З
пытаццем пра тое, як можна
ацаніць такія заходы ўладаў,
мы звярнуліся да тых,
каго запрасілі да ўдзелу ў
новастворанай Грамадска-
кансультатыўнай радзе пры
Адміністрацыі презідэнта.**

Алег Трусаў, старшыня
ГА «Таварыства беларускай
мовы імя Ф. Скарыны»:

— Запрошэнне да працы я
атрымаў прыкладна тыдні два
тamu. Але маўчаў, бо нічога пэў-
нага не было вядома. Мяне зап-
расілі ў раду, патлумачыўши,
што яна будзе збірацца раз на
два месяцы, каб абмяркоўваць
актуальныя пытанні. Наколькі^и
тое будзе плённа, у многім за-
лежыць ад людзей: ці знойдуть
яны агульную мову паміж сабой,
ці будуць прытырмлівацца агуль-
най пазіцыі. Но можа атрымацца
як у нашай апазіцыі: Мілінкевіч
— у свой бок, Лябедзька — у свой,
Баршчэўскі таксама сам па сабе.
Увогуле, для мяне праца ў гэтай
радзе не настолькі важная. Я і так
цесна працу ў зыноўнікамі, і
яны ведаюць мае прапановы, маю
пазіцыю. Сёння даслаў апошні
ліст міністру інфармацыі Ру-
сакевічу, нядавна сустракаўся з Зімоўскім — гаворылі пра бе-
ларусізацыю тэлебачання. Сам па
сабе працэс стварэння рады
станоўчы, гэта не прынясе шкоды
ні правым, ні левым. А вось эфек-
тыўнасць яе працы пакажа час.

Станіслаў Багданкевіч, былы
старшыня Нацыянальнага
банка Беларусі:

— Я станоўчы ацэнываю гэта.
Калі мы 15 год не размаўлялі
адзін з адным па віне ўладаў, то
ціпер, маючы такую магчымас-
ць, трэба ёсць выкарыстаць. Жыщё
пакажа, ці будзе гэта плюс. Тыя,
хто лічыць, што гэта няправіль-

на, могуць яшчэ 15 год чакаць.
Я асэнсавана даў сваю згоду на
удзел у радзе. Мне сказалі па
телефоне, што будзе прадстаў-
лена не менш паловы апазіцій-
ных структур. Між іншым, я ў
Грамадска-кансультатыўнай
радзе прадстаўляю Аб'яднаную
грамадзянскую партыю. То бок
пакуль гаворка ішла пра развіц-
цё грамадзянской супольнасці,
а не вырашэнне эканамічных
праблем.

Уладзімір Нісцюк, палітык:

— Як нармальному чалавеку,
мне зразумела, што сітуацыя,
якая сёння склалася ў самой Беларусі і вакол яе, патрабуе ад улады
новых кроакіў. Разумее гэта і
кіраўніцтва краіны. Стварэнне
шэрагу дарадчых органаў з удзе-
лам прадстаўнікоў апазіцыі можа
наблізіць светлы час перабудовы
палітычнай сістэмы дзяржавы.
Пачатак заўсёды адбываецца
на форме, маленькімі крокамі.
Відавочна, што новая каманда
презідэнта па-іншаму глядзіць
на многія рэчы. І гэта пазітыў-
на, гэта спроба паставіць хоць
нейкі буфер паміж супрацьстя-
яннем бакоў. Нават калі сябры
рады не будуць мець вялікіх
магчымасцяў для ўплыву на
дзяржаўныя рашэнні, яны атры-
маюць магчымасць давесці свой
пункт гледжання да кіраўніцтва
краіны. Істрыка вакол сітуацыі
неабгрунтаваная, бо гэта карыс-
на дзяржаве, у якой мы жывём.
Нядрэнна было б, калі б падобная
арганізацыя супрацоўніцтва ад-
бывалася па іншых накірунках.
У Грамадска-кансультатыўнай
радзе пры Адміністрацыі сабралі-
ся прыстойныя людзі, і мне пры-
емна працаваць у такай кампаніі.
Прыемна, што цяпер з'явілася
якая-ніякая магчымасць сістэмана
ўплываць на сітуацыю, апазіція
марыла пра гэта многа гадоў. За
маё лаяльнае стаўленне да ўла-
даў калегі па апазіцыі ставіліся
да мяне не вельмі добра, называю-

чы агентам розных спецслужбаў.
Але я заўсёды выступаў за тое,
што наша краіна не перажыве
рэвалюцыю. Таму трэба шукаць
кампромісы, эвалюцыйныя
шляхи.

Алег Гулак, старшыня Бела-
ружскага Хельсінскага камі-
тэта:

— Пакуль мы не атрымалі па-
лажэнне, таму складана казаць
про тое, што з сябе будзе ўяўляць
Грамадска-кансультатыўнай
рады. Але зразумела, што гэта
кансультатыўны орган, таму
абавязковых для выканання
рашэнняў ён не можа прымаць. Я
са свайго боку пастараюся, каб
праца гэтай рады была не проста
шырмой. З боку праваабаронцаў
ёсць агульнае меркаванне, што
трэба выносіць да абмеркавання
праблемы з правамі чалавека ў
Беларусі і прапаноўваць шляхі
іх вырашэння.

Выйсце ёсць?

Эканамісты сышліся ў меркаванні, што напрыканцы мінулага года на штучнае падтрымание беларускага рубля былі змарнаваныя вялікія сродкі. Дэвальвацыю можна было пачаць на пару месяцаў раней, патлумачыўшы, чым выкліканыя гэтыя непапулярныя меры.

«На ўнутраным рынку попыт на імпарт усё яшчэ высокі, бо беларускі рубель адносна стабільны. Урад трymае рубель, і насельніцтва гэтым карыстаецца. Цяпер праз тое, што ёўра моцна патаніне у адносінах да доллара, Нацбанк прыйшоў фактагчна да тых жа пазыцый, з якіх пачынаў, — тлумачыць Аляксандр Чубрык. — І будзе вымушаны пайсці на далейшую дэвальвацыю. Калі пачаць дэвальвацыю, то давер да нацыянальнай валюты канчатковая страціцца. Людзі паздымаюць дэпазіты. У Нацбанка рэзерваў, каб выплаціць дэпазіты, хопіць. Але ў банкаў грошай няма. Нацбанк мусіць надрукаваць гроши і выдаць іх іншым банкам. Атрымліваеца, мы ратуем банкі, але не ўтрымаем курс», — падсумоўвае эканаміст.

Аляксандр Чубрык падзяліўся вынікамі аналізу і прагнозам, які зрабілі незалежныя эканамісты: «Мы зрабілі макраеканамічную мадэль беларускай эканомікі па вельмі лагоднаму сценарыу. Уявім сабе, што Нацбанк будзе праводзіць жорсткую манетарную палітыку, то бок не будуць друкавацца гроши — мы за-кладлі прырост грашовай масы на практыку года толькі на 20 працэнтаў — і будзе тримацца дадатнай стаўкай рэфінансавання. На сённяшні дзень 13,3 працэнта — значна ніжэй за сапраўдную інфляцыю. Урад робіць свае заходы па лібералізацыі эканомікі. У выніку мы атрымалі нулявы рост ВУП па выніках года, падзенне рэальных заробкаў, блізкі да нуля рост інвестицыяў, спажывання. Карэктуюцца наші знешні гандаль. Цяпер у нас дэвальвацыя меншая, чым у Расіі, і надалей нам давядзенца істотна дэвальвавацца, каб падтрымачь экспарцёра».

Палітолаг Віталь Сіліцкі адзначыў, што для ўладаў аблінны курс — своеасаблівы сацыяльны контракт, за кошт якога насельніцтву гарантуецца стабільнасць: «Калі забраць гэта, то трэба прапанаваць нешта ўзамен. А прапанаваць няма чаго».

Цяпер, паводле экспертаў, усё залежыць ад дзеянняў урада. Былі названыя магчымыя крокі, якія маглі бы зневеляваць наступствы эканамічнага крыва: дэбюратызаваць эканоміку, паніціць падаткі для рэальных сектара, закрыць ці рэфармаваць стратныя прадпрыемствы, змяніць працэнтную крэдытную палітыку, утаймаваць інфляцыю, пазбавіцца ад складскіх запасаў ды іншыя. Але найперш у дэважаве мусіць быць вяршэнства закона, што дало бы суб'ектам гаспадарання ўпэўненасць у зойтрашнім дні.

Пры ўсіх негатыўных фактарах удзельнікі дыскусіі сышліся ў меркаванні, што гэты год — год велізарных эканамічных і палітычных магчымасцяў. Ёсьць верагоднасць наблізіць да ўласбленні ў рэальнасць тое, што затрымлівалася дэважаўнай машынай гадамі. І гэтым трэба карыстацца, каб рэфармаваць краіну, палітычную і эканамічную сістэму.

КРЫЗІС

НАСТУПСТВЫ НЕДАЛЬНАБАЧНАСЦІ

Вольга ХВОІН

«Сітуацыя ў эканоміцы Беларусі стабільная, хая і няпростая», — так ахарактарызаваў сучасны стан краіны віцэ-прем'ер Андрэй Кабякоў падчас сустрэчы з журналістамі. Незалежныя эксперты сыходзяцца ў меркаванні, што ў Беларусі даўно прагрэсіруе сістэмны крыва дзяржаўных інстытуцый, што моцна перашкаджае цяперашнім намерам урада пераадолець эканамічныя праблемы.

Схавацца пад валютную «падушку»

Віцэ-прем'ер Андрэй Кабякоў адзначыў, што складанасці звязаныя з адкрытасцю айчыннай эканомікі — доля экспарту ў валавым унутраным прадукце краіны складае больш за 70 працэнтаў. Для параўнання віцэ-прем'ер прывёў дадзенныя па Расіі і Украіне — 30 і 40 працэнтаў адпаведна. За 11 месецяў 2008 года тавараразворт з Расіяй склаў каля 32 мільярда долараў, з ЕС — 21 мільярд. Чыноўнікі адзначыў, што Беларусь крываіз закрануў значна пазней, чым краіны-суседкі: у знешнегандлёвых партнёраў упаў спажывецкі попыт, і толькі мінулай восенню гэта пачало адбівацца на нашай краіне.

Каб пераадолець фінансава цяжкія часы, урад распрацаўваў шэраг мер. З іх спадар Кабякоў называў павелічэнне статутных фондаў дэважбанкаў, гарантаванне банкаўскіх апганджэнняў, абмежаванне авансавых плацяжкоў, скарачэнне бюджету, раשэнне пераацэніць запасы, кантроль за імпартнымі закупкамі. Акрамя таго, кіраўніцтва краіны спрабуе лібералізаць, то бок спрасціц умовы для вядзення бізнесу. Прымоўкі меры, каб забяспечыць стабільную працу валаўтаральных прадпрыемстваў (па словах віцэ-прем'ера, іх 166), кожнае з іх кантралюєцца.

Палегчыць жыццё абранным урадам прадпрыемствам плацунеца крэдытамі, стварэннем і падтрымкай таварных сетак за мяжой, аптymізацыяй выдаткаў і грашовай дэважпадтрымкай, у прыватнасці будаць паніжаныя тарыфы на энергарэсурсы, часовая адмененая мыты.

Падправіць сітуацыю ў цэльым кіраўніцтва краіны збіраецца за кошт крэдытных сродкаў. Праўда, на другі дзень пасля выступлення віцэ-прем'ера стала вядома, што Расія адмовіла Беларусі ў пазыцыі 100 мільярдаў рублёў. Накіраваць гэтыя гроши планавалася на падтрымание ўзроўню ўзаемнага гандлю паміж Беларуссю і

Расіяй. «У іх былі ў лістах лічбы — 100 мільярдаў рублёў. Мы гэта нават не разглядаем», — заяўві намеснік Міністэрства фінансаў Расіі Дэмітрый Панкін. Мінуйт восенню Москва ўхваліла вылуччэнне Беларусі дэважаўнага крэдыту ў 2 мільярда долараў, з якіх 1 мільярд быў пералічаны Мінску яшчэ ў лістападзе. Другі транш крэдыту будзе перададзены Беларусі пасля падпісання плану сумесных дзеянняў дзвюх краін па пераадленні наступстваў сусветнага фінансавага крыва.

Гэтыя гроши плануеца на-кіравацца на стварэнне «падушкі» бяспекі для падтрымания золата-валютных рэзерваў і дадатнага сальда плацежнага балансу. Намеснік старшыні Нацбанка Павел Калаур паведаміў, што ў студзені назіраецца скарачэнне паступлення валютных сродкаў. З улікам міжнародных крэдытаў, якія Беларусь ужо атрымала, золатавалютныя запасы паменшыліся на 100 мільёнаў долараў. Усіго на 1 студзеня 2009 года золатавалютныя рэзервы склалі 3,061 мільярда долараў.

Міністр эканомікі Мікалай Зайчанка спрагнаваў ВУП на канец бягучага года на ўзроўні 100 працэнтаў, то бок без росту. Гадавыя паказчыкі развіцця эканомікі ўрад хутчэй за ўсё перагледзіць, ацаніўшы сітуацыю па выніках першага квартала.

Крываіз галавы

Пасля публічнага выступлення прадстаўнікоў беларускага ўраду, ацэнку эканамічнаму становішчу краіны паспрабавалі дасць незалежныя эканамісты і прадстаўнікі свободнага прафсаюза, сабраўшыся за адным дыскусійным столом.

Беларусь найперш перажывавае сістэмны крываіз, які пачаўся яшчэ ў 1990-я гады. І гэта толькі пагаршае фінансавую сітуацыю.

Эканамічнае мадэль развіцця краіны не была гатовая да не-спрыяльных перамен. Запазычанасць, якая з'яўлялася цягам апошніх гадоў, лёгка сплочвалася за кошт звышпрыбылкай ад гандлю нафтаю і нафтапрадуктамі. Ад абавалу ратаваў рост імпарту аўтамабіляў нафты, на якую ў гэты час раслі кошты. Гэта была вялікая ўдача для краіны. Але яна не скарысталася рэурсамі для мадэрнізацыі прадпрыемстваў, у выніку ўся высокатэхнага вытворчасць адстала ад сусветных тэндэнций. Цяпер мы можам спаборнічаць толькі ў галінах, якія звязаныя з перапрацоўкай сырвіны ды сумежных з імі.

Абвал коштаў на нафту выклікаў праблемы з выплатамі кароткатэрміновых пазык. Але настярожвае, што выконваецца стары план дзеяння эканомікі: прадпрыемства п-ранейшаму працягваюць імкнуща выканаць паказчыкі, даведзеныя зверху, і працуяць на склад. «Мы не здолелі прыстасавацца да крываізу, і гэта — галоўная праблема. Гаворыць, што ў нас няма фінансавых рынкаў і мы не залежым ад крываізу. Але крываіз звёў да нуля магчымасці кароткатэрміновых пазык. Інвестары спынілі сваю працу. Такім чынам, магчымасці для фінансавання дэфіцыту зменшыліся. Доля дэважаўнай запазычанасці, у парыўнанні з мінульым годам, істотна вырасла. І ці хопіць сродкаў апошніх пазык?» — задае пытанне эканаміст Аляксандр Чубрык.

Былы старшыня Нацыянальнага банка Станіслаў Багданкевіч да ацэнкі цяперашніх сітуацый падыходзіць менш скептычна. «Мяне крываізуюць, што абараняю ўлады, але на пачатак гэтага года сітуацыя ў эканоміцы Беларусі склалася не такая ўжо і дрэнная. Рост валавога ўнутранага прадукту — дзесяць працэнтаў за год, дэважаўны бюджет у

ГРАМАДСТВА

6

▶ ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА

НЕ — СМЯРТОНАМУ ПАКАРНЮ

Генадзь КЕСНЕР

У Беларусі пачалася кампанія «Праваабаронцы супраць смяротнага пакарання», мэта якой — спыненне прымянення гэтага віду пакарання і далучэнне краіны да агульнаеўрапейскіх каштоўнасцей.

Па словам віцэ-прэзідэнта Міжнароднай федерацыі правоў чалавека Алеся Бяляцкага, Беларусь засталася апошній еўрапейскай краінай і апошній краінай на постсовецкай прасторы, дзе існуе смяротнае пакаранне, і нягледзячы на тое, што ўлады апошнія гады гавораць пра магчымыя змены, пра тое, што смяротнае пакаранне носіць абмежаваны характар, тым не менш, яно рэальна ўжываецца.

«Таму мы правялі перамоны, у першую чаргу, з Amnesty International — міжнароднай праваабарончай арганізацыяй, адным з прыярытэтавых дзеянасці якой з'яўлецца праблема смяротнага пакарання, і вырашылі правесці сумесную кампанію як на міжнародным, так і на беларускім узроўні», — паведаміў Алеся Бяляцкі.

Па словам віцэ-прэзідэнта МФПЧ, кампанія будзе доўжыцца ўесь 2009 год і мае мець некалькі накірункаў: распаўсюд інфармацыі пра сітуацыю са смяротным пакараннем у Беларусі, збор меркаванняў вядомых у Беларусі людзей па гэтым пытанні, збор меркаванняў юрыстаў, людзей, якія могуць суаднесці гэтыя від пакарання з міжнароднай практикай і з

рэальным упльвам на крымінагенную сітуацыю ў краіне. Плануецца таксама абмеркаванне этичных момантаў смяротнага пакарання з рознымі рэлігійны мі канфесіямі, што існуюць у Беларусі, і давядзенне іх высноваў да людзей.

Таксама будуць распаўсюджвацца інфармацыі пра сайты праваабарончых арганізацый, праводзіцца сумесная «круглыя сталы», а таксама конкурсы літаратурных эсэ на адпаведную тэматыку і іншыя мерапрыемствы з удзелам грамадскасці. «Наша задача — паспрабаваць зняць гэтае пытанне з рэальнасці бела-

рускага жыцця», — падкрэсліў Алеся Бяляцкі.

Беларусь з'яўлецца ўдзельніцай Міжнароднага пакта пра грамадзянскіх і палітычных правах, які хоць і не прадугледжвае абавязковай адмовы ад смяротнага пакарання, але накіроўвае краіны да абмежавання ўжывання і адмены выключнай меры пакарання. Аднак Рэспубліка Беларусь да гэтага часу не далучылася да Другога факультатыўнага праколу да Міжнароднага пакта пра грамадзянскіх і палітычных правах, накіраванага на адмену смяротнага пакарання (приняты Генеральнай Асамблéй ААН 15

снежня 1989 года). Дзяржавы, якія пагадзіліся ўдзельнічаць у гэтым праколе, абавязаліся адміністраваць гэтыя від пакарання.

Тым часам у Міністэрства юстыцыі Беларусі пададзены дакументы на регістрацыю Рэспубліканскага праваабарончага грамадскага аб'яднання «Наша вясна». На ўстаноўчым сходзе арганізацыі, які адбыўся ў Мінску 18 студзеня, Алеся Бяляцкі быў абраны старшынёй гэтага аб'яднання.

Па словаах Алеся Бяляцкага, апошняя спроба зарэгістравацца была ў 2007 годзе, але яна не мела поспеху. «Зараз, улічваючы завярэнні беларускіх уладаў, што яны гатовы лібералізаваць грамадска-палітычную сітуацыю ў краіне, мы асноўным касцяком праваабаронцаў, якія складалі Праваабарончы цэнтр «Вясна», падалі дакументы на регістрацыю ў Міністэрства ў спадзяніні, што міністэрства выканае нашы законныя патрабаванні і адменіць наша незаконнае скаванне хаця б вось такім чынам,

зарэгістраваўшы Рэспубліканскую праваабарончую арганізацыю «Наша вясна» са змененай назвай, бо па заканадаўству, на жаль, мы не можам аднавіць нашу ранейшую назву, — адзначыў Алеся Бяляцкі. — Гэта будзе тэстам, прaverкай на сапраўднасць жаданняў ці добрых інтэнцыяў беларускіх уладаў, наколькі яны гатовы пайсці на легалізацыю праваабаронцы, бо дэ-факта ўсе разумеюць, што мы існуем, а дэ-юре яны нас загналі ў падпolle, і з 2003 года мы працуем без законнай регістрацыі. Улічваючы, што ў беларускім заканадаўстве ёсьць артыкул, які прадугледжвае крымінальную адказнасць за дзеянасць ад імя незарэгістраваных арганізацый (арт. 193 Крымінальнага кодэкса РБ — Г. К.), то, безумоўна, мы будзем дабівацца і скасавання гэтага артыкула. Нам патрэбна сістэмная лібералізацыя ў галіне свабоды асацыяцый, і регістрацыя «Нашай вясны» будзе прaverкай існуючай сітуацыі».

▼ КАЛОНКА ЮРЫСТА

ПРАВА НА ПРАЦУ

Мы працягваём публікацыю адказаў юрыста

і праваабаронцы Алег Волчак на пытанні людзей, якія зварнуліся ў грамадскай прыёмнай.

- У нас на прадпрыемстве змянілі калектыўную дамову, у выніку адміністратарыяльную дапамогу да адпачынку, матэрыйальную дапамогу пры нараджэнні дзіцяці працаўніка прадпрыемства, матэрыйальную дапамогу маладым, якія ўступілі ў шлюб першы раз, дапамогу працаўніку пры выкладзе на пенсію. Ці магу я скасаваць контракт адразу пасля змянення калектыўной дамовы, бо былі закрануты істотныя ўмовы працы?
- Варыончык Я. І., Пінск

Паводле Працоўнага кодэкса, істотным ўмовамі працы прызнаюцца сістэмы і памеры аплаты працы, гарантыв, рэжым працы, разрад, найменне прафесіі, пасады, устанаўленне або адмена няпоўнага працоўнага часу, сумяшчэнне прафесіі і іншых ўмовы, усталіваныя ў адпаведнасці з дзеяным кодэкsem.

Пры змяненні істотных умов працы наймальнікі абавязаны не пазней чым за месец да ўвядзення новых умов пісьмовай паведаміць працаўніку (працаўнікам) пра змены. Пасля заканчэння месячнага тэрміна папярэджання, калі працаўнік не згодны, ён звольняецца паводле артыкула 35 Працоўнага кодэкса.

Калі ж наймальнік у аднабаковым парадку змяніў умовы, то працаўнік мае права звольніцца паводле артыкула 41 Працоўнага кодэкса ў сувязі з парушэннем наймальнікам заканадаўства працы, але факт парушэння павінен быць устаноўлены органам, які кантролюе, або судом. Таму ў дадзенym выпадку варта зварнуцца ў суд за звольненнem. Калі працаўнік загадзя не папярэдзілі, то дзеянасць ранейшыя ўмовы, і, пры невыкананні іх наймальнікам, вы маеце права таксама зварнуцца ў суд.

• Ці мае права наймальнік не даўжыць са мною контракт і звольніць з працы, калі да пенсіі мне

засталося дапрацаваць 5 гадоў (прэтэнзіі па працы не маю)?

Салаўёва С. С., Віцебск

Паводле працоўнага заканадаўства, гарантыв і падаўжнікі контракту дапушчаюцца ў адносінах да асоб, якія дасягнулі перадпенсійнага ўзросту (жанчыны — 53 гады, мужчыны — 58 гадоў) пры ўмове добраусмленнага стаўлення да выканання працоўных абавязкаў. Іншыя гарантыв для асоб, што не дасягнулі згаданага веку, заканадаўства не ўтрымлівае. У дадзенym выпадку наймальнік не парушыў працоўнага заканадаўства, калі не падоўжыў контракт на новы тэрмін.

- Я працаўнік паводзе, укастрычнік гэтага гада без тлумачэння прычын са мною не працягнулі контракт. Парушэння працоўнай дысцыпліны не было. Ці магу я аўскардзіць рашэнне адміністрацыі заводу?

Сідарэнка С. В., Мінск

У адпаведнасці з артыкулам 242 Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, працаўнік мае права зварнуцца ў суд па справах або звольненні ў месец з моманту ўручэння працоўнай кніжкі або копіі загада або звольненні. Калі тэрмін звароту працу пушчаны, суд можа яго аднавіць. Пры разглядзе працоўных спрэчак судовыя выдаткі з працаўніка не спагаюцца.

- Як абараніць свае права, калі чалавек працуе на кантрактнай аснове, а на працы яго ўвесь час прыняхает кіраўніцтва? Куды ў такім выпадку звартацца?
- Голікава С. Ф., Смаргонь

Права на абарону правоў і свабод кампетэнтным, незалежным і бесстэрронім судом у вызначаны законам тэрміні гарантавана кожнаму (артыкул 60 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь).

Каб абараніць свае права, свядомы, гонар і годнасць, грамадзяне ў адпаведнасці з законам маюць права спагаць у судовым парадку як мэдмасную шкоду, так і матэрыяльную кампенсацыю маральнай шкоды.

- Чалавек знаходзіцца ў месцах пазбаўлення волі, з'яўляецца злосным парушальнікам парадку ўтрымання (бо там адмалюеца ад працы). Адміністрацыя выправаўленчай установы паведаміла яму, што выйшаў нейкі закон, які дазваляе здымаць грашовыя сродкі з асабістых рахункаў тых асуджаных асоб (непрацуючых). Здымаць грошы, нібыта, можна за камунальныя паслугі, якія кормяць, і пры гэтым адміністрацыя мае права не інформаваць чалавека, колькі грошай знялі з яго асадбістага рахунку. Грошы гэтыя

дасялаюць сваякі. Атрымліваецца, што яны плацяць за тое, што іх сваякі там сядзіць? Калі гэта ўсё законна, то дэзэнайсі і пачытаць гэтыя нарматыўна-прававы акт?

Барэйка С. У., Мінск

Гэта законна. Паводле артыкула 102 Крымінальнай выкананчага кодэкса, з заработка платы і іншых прыбыткаў асуджаных да пазбаўлення волі здзяйсняюцца ўтрыманні для пакрыцця коштуюжы, вонкрай і камунальна-бытавых паслуг, акрамя кошту спецыяльнай ежы і адмысловай вонкрай. Выключненне робіцца для асуджаных, згаданых у частцы 6 артыкула 94 дзеянасці кодэкса: асуджаным, вызваленым ад працы па хваробе, тым, хто не працуе па незалежных ад яго прычынах, асуджаным цяжарным жанчынам і маці, якія кормяць, на перыяд вызвалення ад працы ежа даецца бясплатна; асуджаным, якія змяшчаюцца ў выхаваўчых калоніях, а таксама асуджаным, што з'яўляюцца інвалідамі I і II груп, ежа, вонкрай і камунальна-бытавых паслуг, акрамя кошту спецыяльнай ежы і адмысловай вонкрай. Выключненне робіцца для асуджаных, згаданых у частцы 6 артыкула 94 дзеянасці кодэкса: асуджаным, вызваленым ад працы па хваробе, тым, хто не працуе па незалежных ад яго прычынах, асуджаным цяжарным жанчынам і маці, якія кормяць, на перыяд вызвалення ад працы ежа даецца бясплатна; асуджаным, якія змяшчаюцца ў выхаваўчых калоніях, а таксама асуджаным, што з'яўляюцца інвалідамі I і II груп, ежа, вонкрай і камунальна-бытавых паслуг, акрамя кошту спецыяльнай ежы і адмысловай вонкрай. Выключненне робіцца для асуджаных, згаданых у частцы 6 артыкула 94 дзеянасці кодэкса: асуджаным, вызваленым ад працы па хваробе, тым, хто не працуе па незалежных ад яго прычынах, асуджаным цяжарным жанчынам і маці, якія кормяць, на перыяд вызвалення ад працы ежа даецца бясплатна; асуджаным, якія змяшчаюцца ў выхаваўчых калоніях, а таксама асуджаным, што з'яўляюцца інвалідамі I і II груп, ежа, вонкрай і камунальна-бытавых паслуг, акрамя кошту спецыяльнай ежы і адмысловай вонкрай. Выключненне робіцца для асуджаных, згаданых у частцы 6 артыкула 94 дзеянасці кодэкса: асуджаным, вызваленым ад працы па хваробе, тым, хто не працуе па незалежных ад яго прычынах, асуджаным цяжарным жанчынам і маці, якія кормяць, на перыяд вызвалення ад працы ежа даецца бясплатна; асуджаным, якія змяшчаюцца ў выхаваўчых калоніях, а таксама асуджаным, што з'яўляюцца інвалідамі I і II груп, ежа, вонкрай і камунальна-бытавых паслуг, акрамя кошту спецыяльнай ежы і адмысловай вонкрай. Выключненне робіцца для асуджаных, згаданых у частцы 6 артыкула 94 дзеянасці кодэкса: асуджаным, вызваленым ад працы па хваробе, тым, хто не працуе па незалежных ад яго прычынах, асуджаным цяжарным жанчынам і маці, якія кормяць, на перыяд вызвалення ад працы ежа даецца бясплатна; асуджаным, якія змяшчаюцца ў выхаваўчых калоніях, а таксама асуджаным, што з'яўляюцца інвалідамі I і II груп, ежа, вонкрай і камунальна-бытавых паслуг, акрамя кошту спецыяльнай ежы і адмысловай вонкрай. Выключненне робіцца для асуджаных, згаданых у частцы 6 артыкула 94 дзеянасці кодэкса: асуджаным, вызваленым ад працы па хваробе, тым, хто не працуе па незалежных ад яго прычынах, асуджаным цяжарным жанчынам і маці, якія кормяць, на перыяд вызвалення ад працы ежа даецца бясплатна; асуджаным, якія змяшчаюцца ў выхаваўчых калоніях, а таксама асуджаным, што з'яўляюцца інвалідамі I і II груп, ежа, вонкрай і камунальна-бытавых паслуг, акрамя кошту спецыяльнай ежы і адмысловай вонкрай. Выключненне робіцца для асуджаных, згаданых у частцы 6 артыкула 94 дзеянасці кодэкса: асуджаным, вызваленым ад працы па хваробе, тым, хто не працуе па незалежных ад яго прычынах, асуджаным цяжарным жанчынам і маці, якія кормя

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV

2 ЛЮТАГА, ПАНЯДЗЕЛАК

05.30 Дакументальна-пазнавальны серыял «Таймічы свет жывёл» (Францыя).
06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.05, 07.05, 08.10 «Добрай раніцы, Беларусь!».
06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 08.25, 11.50 Дзелавое жыццё.
08.20 Гатуем разам.
08.30 У свеце матараў.
09.05, 15.25 «Беларусь. Гісторыя Перамогі».
09.10 Nota Bene.
09.35 Здароўе.
10.05 Жаночае ток-шоў «Жыццё як жыццё». «Мая мама - мая сібровка».
11.05 Серыял «Родныя людзі» (Украіна).
12.10 Маастацкі фільм «Сіня барада».
14.05 Фінал Нацыянальнага тэлевізійнага праекту «Еўрафест». Тэлеверсія.
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.30 Культурныя людзі.
16.05 Гульнявое шоў «Інтуюцца».
16.50 Меладрама «Гарачы лёд» (Расія).
17.50 Серыял «Родныя людзі» (Украіна).
18.50, 00.45 «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.35 «Арэна». Програма аб спорце.
19.55 Ток-шоў «Ход у адказ».
21.00 Панарама.
21.50, 01.40 Драматычны серыял «Доктар Хаус» (ЗША).
22.55 Прыватніцкая камедыя «Агент 117» (Францыя - Італія).
00.50 Дзень спорту.
01.00 Хакей для ўсіх.
02.25 Усе стыхі.

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00 Навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.05 Контуры.
10.10 Шукальнікі. «Скарбы Сібіры».
11.00 Навіны.

- 11.05 Навіны спорту.
- 11.10 «Кантрольны закуп».
- 12.00 «Малахай+».
- 13.00 Нашы навіны.
- 13.05 Навіны спорту.
- 13.10 «Зразумець. Прабачыць».
- 15.00 «Невядомыя дзеци вядомых бацькоў».
- 16.00 Нашы навіны.
- 16.10 Навіны спорту.
- 16.15 «Агонь каканя».
- 18.00 Нашы навіны.
- 18.15 Навіны спорту.
- 18.20 Камедыны серыял «Хто ў хаце гаспадар?» (Расія), 2005 год.
- 18.55 «Чакай мяне».
- 20.00 Час.
- 20.30 Нашы навіны.
- 21.00 Навіны спорту.
- 21.05 Ток-шоў «Выбар».
- 22.00 «След». Шматсерыйны фільм.
- 22.50 Нашы навіны.
- 23.05 Навіны спорту.
- 23.10 «Зваротны адлік». «Маўчанне карцін. У пошуках згубленага».
- 23.40 «Прафесійны бокс».
- 00.40 Нашы навіны.
- 00.55 Навіны спорту.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30** «24 гадзіны».
- 06.10 «Міншчына».
- 06.20 «Раніца. Студыя добра га настрою».
- 07.40 «Раніца. Студыя добра га настрою».
- 08.30 «Тыдзень». Інфармацыйна-аналітычная праграма.
- 09.30 «Вялікі сняданак».
- 10.00 «Пляць гісторыя».
- 10.40 «Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае».
- 10.55 «Жыццё працягваецца».
- 11.45 «Багатая і каканя».
- 12.35 «Ваенная таймініца».
- 13.50 «Мая хата».
- 14.20 «Наша справа».
- 14.30 «Далёкія сваякі».

- 14.45 «Фантастычныя гісторыі».
- 15.35 «Я - вандроўца».
- 16.00 «Культурнае жыццё».
- 16.50 «Спартовы тыдзень».
- 17.20 «Міншчына».
- 17.30 «Званая вечэр».
- 18.25 «Багатая і каканя».
- 20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
- 20.10 «СТБ-спорт».
- 20.15 «Добры вечэр, малаляня».
- 20.35 Фільм «Гульня ў Шындыя».
- 22.55 «СТБ-спорт».
- 23.00 «Салдаты. Новы прызыў».
- 23.55 «Закон і крымінал».
- 00.00 «Сталічны футbold».
- 00.30 «Гучная справа».

- 06.55 Ранішняя падзарадка.
- 07.55 Смачна з Барысам Бурдой.
- 08.20 Тэлебарометр.
- 08.40 Усё аб бяспецы.
- 09.05 У гэты дзень.
- 09.10 Гадзіна суду з Паўлам Астахавым.
- 10.00 Серыял «Спадчынніца» (Мексіка).
- 10.45 Маастацкі фільм «Дзеци прыроды».
- 12.45 Гаспадар.
- 13.10 Серыял «Адплата за грахі» (Расія).
- 14.00 Бухта капітанаў.
- 14.40 Мультсерыйял «Сонік Ікс» (Японія).
- 15.00 Пазакласная гадзіна.
- 15.15 «Таемны густ». Кулінарная праграма.
- 15.40 «Шунін і бландынкі». Аўтамабільная праграма.
- 16.10 Гадзіна суду з Паўлам Астахавым.
- 17.00 Смачна з Барысам Бурдой.
- 17.35 Серыял «Спадчынніца» (Мексіка).
- 18.35 Навіны культуры.
- 18.50 Серыял «Забойная сіла-3» (Расія).
- 19.55 Беларуская часіна.
- 20.50 Кальвінка.
- 21.10 Маастацца-публіцыстычны фільм «Блаславіце наведаць мясціну...» (беларускае тэлебачанне).
- 21.40 Футбол. Чэмпінат Англіі. Агляд тура.
- 22.40 Хакей. Формула гульні.

- 23.10 Меладрама «Прыродзе насуперак» (Італія).

РОССІЯ

- 07.00 Добрай раніцы, Расія!.
- 08.50 Меладрама «Адзін радок». 1960 г.
- 10.30 «Ранішняя пошта».
- 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
- 11.30 Пакой смеху.
- 12.40 Фільм «Будуай, якога не чакаюць».
- 1993 г. 1-я серыя.
- 13.50 Навіны — Беларусь.
- 14.20 «Маланка-забойца». Пагоня за шарвой».
- 15.15 «Кулагін і партнёры».
- 15.50 Суд ідзе.
- 16.50 Навіны — Беларусь.
- 17.25 «Сумлены дэтэктывы».
- 17.55 «Жанчына без мінулага».
- 18.50 Навіны — Беларусь.
- 19.30 Тэлесерыял «Кармеліта».
- 20.30 Тэлесерыял «Карункі».
- 22.30 «Кулагін і партнёры».
- 23.00 «Весткі+».
- 23.20 Навіны — Беларусь.
- 23.30 «Геній скрыпкі».
- 20.30 Заканчэнне праграмы.

НТВ

- 06.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сёння.
- 06.05 Канал «Сёння раніцай».
- 09.00 «Сёння. Выніковая праграма».
- 10.20 «Кулінарны пайдыннак».
- 11.15 «Кватэрна пытанні».
- 12.10 «Следства вялі...».
- 13.30 Дэтэктывы серыял «Закон і парадак: Аддзел апературыных расследаванняў».
- 15.05 «Прафесій-рэпартёр».
- 15.30 «Агляд. Надзвычайнэ здарэнне».
- 16.30 Вострасюжэнты серыял «Кодэкс гонару».
- 18.30 «Агляд. Надзвычайнэ здарэнне».
- 19.40 Прэм'ера. Серыял «Святаяннік».
- 21.40 «Сумлены панядзелак».
- 22.35 «Ты не паверыш! Ньюс».

- 19.55 Беларуская часіна.
- 20.50 Кальвінка.
- 21.10 Авантурныя дэтэктывы «Клуб самазабойцаў, або Прыводы тытулаванай асобы» (СССР). 1-я серыя.
- 22.30 Спорт-кадр.
- 22.55 Хакей. НХЛ. Сэнт-Луїс -- Дэтройт.

РОССІЯ

- 07.00 Добрай раніцы, Расія!.
- 09.20 Тэлесерыял «Кармеліта».
- 10.10 Тэлесерыял «Карункі».
- 11.00 Весткі.
- 11.30 Тэлесерыял «Карункі».
- 12.25 «Гардок». Дайджэст.
- 12.55 Фільм «Будуай, якога не чакаюць».
- 1993 г. 2-я серыя.
- 13.50 Навіны — Беларусь.
- 14.00 Весткі.
- 14.20 Прэм'ера. «Гвардыя. Мы былі простымі смартотымі».
- 15.15 «Кулагін і партнёры».
- 15.50 Суд ідзе.
- 16.50 Навіны — Беларусь.
- 17.00 Весткі.
- 17.25 «Падарожнікі музыкі».
- 17.55 «Жанчына без мінулага».
- 18.50 Навіны — Беларусь.
- 19.00 Весткі.
- 19.30 Тэлесерыял «Кармеліта».
- 20.30 Тэлесерыял «Карункі».
- 22.30 «Кулагін і партнёры».
- 23.00 «Весткі+».
- 23.20 Навіны — Беларусь.
- 23.30 Прэм'ера. «Я прыйшоў даць вам казку».
- 20.40 Заканчэнне праграмы.

НТВ

- 06.00 Сёння.
- 06.05 Інфармацыйны канал «Сёння раніцай».
- 09.05 «Програма Максімум». Скандалы. Інтыгі. Расследаванні.
- 10.00 Сёння.
- 10.20 «Чыстасардэчнае прызнанне».
- 10.50 «Quattroruote». Програма пра аўтамабілі.

05.05 Дэтэктывы серыял «Двайніты» (Расія). 1-я серыя.
06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.02, 07.05 Прэс-агляд.
06.05 Дзень спорту.
06.15, 07.10, 08.10 «Добрай раніцы, Беларусь».
06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 08.30, 11.55 Дзелавое жыццё.
08.20 Гатуем разам.
08.35 «Арэна». Програма аб спорце.
09.15, 13.55 «Беларусь. Гісторыя Перамогі».
09.20 Дэтэктывы меладрама «Монтэкрэйст» (Расія).
10.10 Меладрама «Гарачы лёд» (Расія).
10.55 Серыял «Родныя людзі» (Украіна).
11.40 Відэафільм АТН «Мядзельскія вытокі» цыклу «Зямля беларуская».
12.10 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
13.05 Тэлесерыял «Адчайныя хатнія гаспадыні-3» (ЗША).
14.05 Ток-шоў «Ход у адказ».
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.25 Хранікальна-дакументальны цыкл «Набачы фронт» (Беларусь).
15.55 Дэтэктывы серыял «Двайніты» (Расія). 2-я серыя.
16.50 Меладрама «Гарачы лёд» (Расія).
17.50 Серыял «Родныя людзі» (Украіна).
18.50, 00.35 «Зона X». Крымінальная хроніка.
19.30 Сфера інтэрсаў.

19.55 Дэтэктывы меладрама «Монтэкрэйст» (Расія).
21.00 Панарама.
21.50, 00.55 Драматычны серыял «Доктар Хаус» (ЗША).
22.55 Трылер «Цень страху» (ЗША).
00.40 Дзень спорту.

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00 Навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

- 11.15 Дэтэктывы серыял «Месца пад сонцам».
- 12.05 «Суд прысяжных».
- 13.00 Сёння.
- 13.30 Дэтэктывы серыял «Мангуст».
- 15.05 «Злачынства ў стылі мадэрн».
- 15.30 «Агляд. Надзвычайнэ здарэнне».
- 16.00 Сёння.
- 16.30 Вострасюжэнты серыял «Кодэкс гонару».

- 18.10 «Ты не паверыш! Ньюс».
- 18.30 «Агляд. Надзвычайнэ здарэнне».
- 19.00 Сёння.
- 19.40 Серыял «Святаяннік».
- 21.40 «Вочная стаўка».
- 22.35 «Ты не паверыш! Ньюс».
- 23.00 Сёння.
- 23.25 Вострасюжэнты серыял «Адрэналін».

- 00.15 Дэтэктывы серыял «Лікі».
- 09.30 Футбол. Еўрагалы. Часопіс.

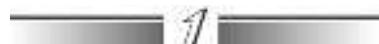
- 10.15 Тэніс. Турнір «Вялікага шалома».
- Адкрыты чэмпіянат Аўстраліі (Мельбурн). Мужчыны. Фінал.

- 18.00 Скачкі на лыжах з трампліну. Кубак свету ў Японіі (Сапара). HS 134.
- 19.00 Футбол. Еўрагалы. Часопіс.

- 19.45 Тэніс. Турнір «Вялікага шалома».
- Адкрыты чэмпіянат Аўстраліі (Мельбурн). Мужчыны. Фінал.

- 21.00 Баявы мастацтвы. Бай

6 ЛЮТАГА, ПЯТНІЦА

- 05.05** Дэтэктывны серыял «Двайнты» (Расія). 4-я серыя.
06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.
06.02, 07.05 Прэс-агляд.
06.05 Дзень спорту.
06.15, 07.10, 08.10 «Добрай раніцы, Беларусь!».
06.45, 07.45 Зона X.
07.30, 11.55 Дзяловое жыццё.
08.20 Гатум разам.
08.35 Сфера інтэрнасій.
09.10, 13.55 «Беларусь. Гісторыя Перамогі».
09.15 Дэтэктывная меладрама «Монтэкрыста» (Расія).
10.05 Меладрама «Гарачы лёд» (Расія).
10.55 Меладраматычны серыял «Родныя людзі» (Украіна).
11.40 «Ёўрафест. Дзень за днём».
12.10 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
13.05 Тэлесерыял «Адчайнія хатнія гаспадыні-3» (ЗША).
14.05 Шпілька.
14.30 Моладзевы камедыйны серыял «Клініка» (ЗША).
15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
15.25 Хранікальна-документальны цыкл «Нябачны фронт» (Беларусь).
15.55 Дэтэктывны серыял «Двайнты» (Расія). 5-я серыя.
16.50 Жаноче ток-шоў «Жыццё як жыццё». «Я стала ахвярай прыгажосці».
17.55 Меладраматычны серыял «Родныя людзі» (Украіна).
19.30 «Зона X». Вынікі тыдня.
19.55 Дэтэктывная меладрама «Монтэкрыста» (Расія).
21.00 Панарама.
21.50 Фантастычны серыял «Героі» (ЗША).
23.40 Крымінальная драма «Рабства» (Германія - ЗША).
01.45 Дзень спорту.
02.00 Моладзевы камедыйны серыял «Клініка» (ЗША).

- 06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00** Нашы навіны.

- 06.05** АНТ прадстаўляе: «Наша раніца». «Рудая». Шматсерыйны фільм. 30-я серыя.

10.00 Прэм'ера АНТ. «Жыццё, якога не было». Шматсерыйны фільм.

11.00 Нашы навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Кантрольны закуп».

12.00 «Малахай».

13.00 Нашы навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Зразумець. Прабачыць».

13.45 «Модны прысуд».

15.00 «Шырокая рака». Шматсерыйны фільм.

16.00 Нашы навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Агонь кахання». Шматсерыйны фільм.

17.10 «Хай кажуць» з Андрэем Малахавым.

18.00 Нашы навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 «Дакументальны дэтэктыв». «Мазырскі Фантамас».

18.55 «Поле чудаў».

20.00 Час.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 Меладрама «Інфант». Украіна, 2007 год.

23.05 «Наша Belarussia».

23.40 Нашы навіны.

23.55 Навіны спорту.

00.00 «Прытулак камедыянтаў».

01.45 Нашы навіны.

02.00 Навіны спорту.

- 06.00** «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добра га настрою».
07.30 «24 гадзіны».
07.40 «Раніца. Студыя добра га настрою».
08.30 «Аўтапанарама».
08.50 «Бой з ценем». Серыял.
09.40 «Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае».
10.00 «Ляці гісторый».
10.30 «24 гадзіны».
10.40 «Закон і крымінал».
10.50 «Жыццё працівца». Тэленавэла.
11.45 «Багатая і каханая». Серыял.
12.35 «Дзелі гісторыі».

- 06.00** «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добра га настрою».
07.30 «24 гадзіны».
07.40 «Раніца. Студыя добра га настрою».
08.30 «Аўтапанарама».
08.50 «Бой з ценем». Серыял.
09.40 «Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае».
10.00 «Ляці гісторый».
10.30 «24 гадзіны».
10.40 «Закон і крымінал».
10.50 «Жыццё працівца». Тэленавэла.
11.45 «Багатая і каханая». Серыял.
12.35 «Дзелі гісторыі».

- 13.30** «24 гадзіны».
13.50 «Асабісты інтэрас».
14.20 «Далёкія свякі».
14.40 «Элен і рабіты - 2». Моладзевы серыял.

15.35 «Салдаты. Новы прызыў». Серыял.

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Гарачы лёд».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэр».

18.25 «Багатая і каханая». Серыял.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «Сталічны падрабязнасці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, маляня».

20.35 Фільм «Я застанося». Францыя.

22.30 «24 гадзіны».

22.55 «СТБ-спорт».

23.00 «Відзьмо-невідзьмо». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

23.40 Фільм «Лепшыя з лепшых». ЗША, 1989г.

- 06.55** Ранішняя падзарадка.
07.55 Смачна з Барысам Бурдой.
08.25 Дэтэктывны серыял «Забойная сіла-3» (Расія).
09.20 Час футбола.
09.50 У гэты дзень.
09.55 «Спорт, спорт, спорт...».
10.20 Серыял «Сладчыніца» (Мексіка).
11.15 Прыгоднікі баявік «Дзікі табун».
12.40 Авантурны дэтэктыв «Клуб самаза-байцай, або Прыгоды тулылаванай асобы» (СССР). 3-я серыя, заключная.
13.50 Дэтэктывны серыял «Следства вядуць Знайцу, 10 гадоў пасля» (Расія). Фільм «Пуд золата». 2-я серыя.
14.40 Мультсерыял «Сонік Ікс» (Японія).
15.00 Пазакласная гадзіна.
15.15 Школа рамонту.
16.00 Дак. фільм «Гулг - гісторыя адной загрузкі» (Францыя).
17.00 Смачна з Барысам Бурдой.
17.35 Серыял «Сладчыніца» (Мексіка).
18.35 Навіны культуры.
18.50 Усё аб бласці.
19.15 Бітва экстрасенсаў.

- 20.20** Калыханка.
20.40 «Грандыёзная гонка». Забаўляльная праграма (ЗША).
21.35 Камедыянальная меладрама «Анатомія Грэй» (ЗША).

- 23.15** Моладзевая камедыя «Хлопцы з жаночага інтэрнату» (ЗША).

- 07.00** Добрай раніцы, Расія!.

09.20 Тэлесерыял «Кармеліта».

10.10 Тэлесерыял «Карункі».

11.00 Весткі.

11.30 Тэлесерыял «Карункі».

12.30 Фільм «Губернатар», 1991 г.

13.50 Навіны — Беларусь.

14.00 Весткі.

14.20 Прэм'ера. «Птушка шчасца Мікалая Ганцюка». Дакументальны фільм.

15.15 «Кулагін і партнёры».

15.50 Суд ідзе.

16.50 Навіны — Беларусь.

17.00 Весткі.

17.25 «Гардок». Дайджэст.

17.55 «Жанчына без мінулага». Тэлесерыял.

18.50 Навіны — Беларусь.

19.00 Весткі.

19.30 «Юрмала». Фэст гумарыстычных праграм.

21.25 Фільм «Індзі», 2007 г.

23.20 Навіны — Беларусь.

23.30 Камедыя «Дэтэктыв па-руську», 2003 г.

00.45 Заканчэнне эфіру.

- 06.00** Сёння.
06.05 Інфармацыйны канал «Сёння раніцай».
09.00 «Галоўны герой».
10.00 Сёння.
10.20 «Хвацікі 90-я».
10.50 «Аўяітры».
11.15 Дэтэктывны серыял «Месца пад сонцам».
12.05 «Суд прысяжных».
13.00 Сёння.
13.30 Дэтэктывны серыял «Мангуст».
15.05 «Злачынства ў стылі мадэрн».
15.30 «Агляд. Выратавальнікі».
16.00 Сёння.
16.30 Вострасюжэтны серыял «Кодэкс гонару».
18.20 «Ты не паверыш! Ньюс».
18.30 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
19.00 Сёння.
19.40 «Следства вялі...».

- 20.30** «Надзвычайнае здарэнне. Расследаванне».
20.50 Фільм «Ты мне снішся...».

22.35 Баявік «Забіць Біла», Фільм першы.

00.30 Камедыя «Хлопчык на траіх».

02.05 «Наша тэма».

</div

8 ЛЮТАГА, НЯДЗЕЛЯ

- 06.50** Моладзевы серыял «Сэрца акіяня» (Францыя).
- 07.15** Меладрама «Сняданак з відам на Эльбрус» (Расія).
- 08.30** Альманах вандраванняў.
- 09.00, 12.00, 15.00** Навіны.
- 09.05, 12.10** «Беларусь. Гісторыя Пераможнікі».
- 09.10** Арсенал.
- 09.40** Камедыйны серыял «Як сказаў Джым» (ЗША).
- 10.05** Культурныя людзі.
- 10.40** Усе стыхі.
- 11.15** У свеце матараў.
- 11.45** «Ёурафэст. Дзень за днём».
- 12.15** Эксцэнтрычная камедыя «За запалкамі» (СССР - Фіяндзія).
- 14.05** Документальны серыял «Таямніцы забытых перамог» (Расія).
- 14.30** Хранікальна-документальны цыкл «Нябачны фронт» (Беларусь).
- 15.10** Навіны рэгіёна.
- 15.30** Nota Bene.
- 15.55** KB3. Фінал кубка Еўрапіі.
- 17.45** Суперлато.
- 18.40** Прэм'ера. Вострасюжэтная меладрама «Знак лёсу» (Расія - Украіна).
- 20.35** «Спортулато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.
- 21.00** «Панарама тыдня».
- 22.30** Цырымонія ўрачыстага ўзнагароджання «Трыумф. Героям спорту-2008».

10.55 Фазэнда.

11.30 Разумніцы і разумнікі.

12.10 АНТ прадстаўляе: «Ранішняя пошта».

12.40 «Зваротны адлік». «Маўчанне карцін. У пошуках згубленага».

13.10 Прэм'ера. «Карнавал лёсу Ірыны Мураўёў».

14.10 Фільм «Вялікі капкан, або Сола для

коткі пры поўным месяцы».

16.00 Нашы навіны.

16.15 Навіны спорту.

16.20 «Новыя песні аб галоўным».

18.00 Прэм'ера. Фільм «Мой восеньскі бліз».

20.00 Контуры.

21.05 АНТ прадстаўляе: «Дыханне планеты».

21.40 «Апошні герой: Забытыя ў раі».

22.55 «Камедзі Клаб».

23.30 Прэм'ера. Фільм «Аднойчы ў Галівудзе».

06.55 «Вовачка». Камедыйны серыял.

07.50 Фільм «Я застаюся». Францыя, 2003г.

09.30 «Ўтапанарама».

10.00 «Відавочнік» прадстаўляе: самае смешнае».

10.45 «Далёкая свякі».

10.55 «Вялікі сняданак».

11.30 «Каханне Маё». Камедыйны серыял.

12.30 «Добры дзень, доктар!».

13.00 Фільм «Сёе-тое з губернскага жыцця». СССР, 1983г.

14.40 «Дарагая перадача».

15.05 «Культурнае жыццё».

15.35 «Прыватныя гісторыі».

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Васкресенне класікі».

17.55 «Фантастычныя гісторыі».

19.00 «Ўтапанарама».

19.30 «Тыдзень». Інфармацыйна-аналітычная праграма.

10.55 Фазэнда.

11.30 Разумніцы і разумнікі.

12.10 АНТ прадстаўляе: «Ранішняя пошта».

12.40 «Зваротны адлік». «Маўчанне карцін. У пошуках згубленага».

13.10 Прэм'ера. «Карнавал лёсу Ірыны Мураўёў».

14.10 Фільм «Вялікі капкан, або Сола для

коткі пры поўным месяцы».

16.00 Нашы навіны.

16.15 Навіны спорту.

16.20 «Новыя песні аб галоўным».

18.00 Прэм'ера. Фільм «Мой восеньскі бліз».

20.00 Контуры.

21.05 АНТ прадстаўляе: «Дыханне планеты».

21.40 «Апошні герой: Забытыя ў раі».

22.55 «Камедзі Клаб».

23.30 Прэм'ера. Фільм «Аднойчы ў Галівудзе».

20.30 Фільм «Руд і Сям». Расія, 2007г.

22.20 «Спартовы тыдзень».

22.50 «Вялікая гісторыя»: «Апакаліпсіс».

00.30 «Сакрэтынай матэрыялы». Серыял.

07.40 Дабравест.

08.10 Mір вашай хаце.

08.20 Бухта капітанau.

09.00 Наша піцёрка.

10.05 Мультфільм.

12.20 Фільм «Прыгоды Тома Сойера і Гекльберы Фіна» (СССР). 2-я серыя.

11.30 Медычныя таемніцы.

12.10 Пасоўванне+.

12.25 Слова пісъменніка.

12.55 Хакей. Адкрыты чэмпінат Беларусі. Юнасць - Металург. Прамая трансляцыя.

15.25 Футбол. Чэмпінат Англіі. Тотэнхэм - Арсенал. Прамая трансляцыя.

17.25 Спявай, душа. ву.

17.55 Меладраматычны серыял «Дзве зоркі» (Індыя).

19.20 «Прымадона. Народная артыстка Беларусі Наталля Гайдзя». Хранікальна-документальны фільм (Беларускае тэлевізіонне).

20.20 Тэлебарометр.

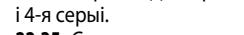
20.35 «Правы чалавека».

20.50 Серыял «Доктар Жывага» (Расія). 3-я і 4-я серыі.

22.35 Свая музыка.

23.05 Пасоўванне+.

23.30 Іранічны трэйлер «Дэдлайн» (Расія).

07.00 «Здабытак рэспублікі».

07.15 Экранізацыя рамана «Расія маладая», 1982 г. 9-я серыя.

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Васкресенне класікі».

17.55 «Фантастычныя гісторыі».

19.00 «Ўтапанарама».

19.30 «Тыдзень». Інфармацыйна-аналітычная праграма.

10.00 «Здабытак рэспублікі».

11.30 Экранізацыя рамана «Расія маладая», 1982 г. 9-я серыя.

16.20 «Дужанне за ўласнасць».

16.50 «Правесія-рэпарцёр».

17.15 Дэтэктыўны серыял «Закон і парадак: Аддзел аператуных расследаванняў».

19.00 «Сёння. Выніковая праграма».

11.20 «Сам сабе рэжысёр».

12.10 «Хто ў хаце гаспадар».

12.45 «Хал» Маленькая камедыя.

13.00 Дэтэктыў «Марш Турецкага. Новыя прызначэнні». Фільм 7, «Крывавы адпачынак». 2 серыя.

14.00 Весткі.

14.20 Фільм «Чыста англійскае забойства».

1974 г. 2-я серыя.

15.55 «Уладзімір Вінакур. Свайм голасам...».

Дакументальны фільм.

16.55 «Аншлаг і Кампанія».

18.25 «Сумленны дэтэктыў».

19.00 Весткі тыдня.

20.05 «Адмысловыя карэспандэнты».

20.30 Фільм «Журботная дама чарвякоў».

2007 г.

22.15 Фільм «Зваротны адлік».

2006 г.

00.20 Заканчэнне эфіру.

19.50 «Чыстасардэчнае прызнанне».

20.20 «Надзвычайнае здарэнне. Агляд за тыдзень».

20.50 «Галоўны герой».

21.55 Трылер «Без памяці».

23.35 Прэм'ера. Гістарычны дэтэктыў «Начны дазор».

09.30 Скачкі на лыжах з трампліну. Кубак свету ў Германіі (Вілінген). Камандныя спаборніцтвы. HS 145.

10.00 Лыжнае двайборства. Кубак свету ў Аўстріі (Сіфельд). HS 140. Прамая трансляцыя.

11.00 Горныя лыжы. Чэмпінат свету ў Францыі (Валь д'Ізэр). Мужчыны. Трэніроўка. Хуткасны спуск. Камбінацыя. Прамая трансляцыя.

12.00 Лыжнае двайборства. Кубак свету ў Аўстріи (Сіфельд). Камандныя спаборніцтвы. Спрынт. Прамая трансляцыя.

13.00 Скачкі на лыжах з трампліну. Кубак свету ў Германіі (Вілінген). Камандныя спаборніцтвы. HS 145.

14.00 Горныя лыжы. Чэмпінат свету ў Францыі (Валь д'Ізэр). Жанчыны. Хуткасны спуск. Прамая трансляцыя.

15.30 Скачкі на лыжах з трампліну. Кубак свету ў Германіі (Вілінген). HS 145. Прамая трансляцыя.

17.15 Канькабежны спорт. Чэмпінат свету ў Нарвегіі. Дзень 2-і. Прамая трансляцыя.

19.00 Зімовыя віды спорту. Агляд снежнага ўік-энду.

00.30 Бокс. Міжнародны паядынак у ЗША.

НЕ ДОПУСКАЮТСЯ
ИСПРАВЛЕНИЯ

Падпіска на «Новы час» праз пошту

- Выразаем купон.
- На ПАШТОВЫМ ПЕРАВОДЗЕ пішам суму грошовага пераводу ў лічбах і пропісам.
- У графе «Ад каго» пішам прозвішча, імя, імя па бацьку і адрас.
- Ніжэй указываем адрас.
- Ідзем на бліжэйшае паштовае аддзяленне і здзяйсняем паштовы перавод.
- Ксеракопію плацёжнага

ЦІКАВА

ХТО НЕ ЛЮБІЦЬ ПАТРЫЯРХА

Іван БІЧ

Выбары патрыярха Рускай праваслаўнай царквы не толькі прыцягнулі інтарэс грамадства да проблемаў канфесіі, аднак таксама спрыялі актывізацыі крытыкаў ціперашняга курсу РПЦ.

У прынцыпе, апарат РПЦ павінен вельмі ўважліва адсочваць крытычныя заўвагі на свой адрес. Па логіцы, любая крытыка мае нейкія падставы і можа ўказаць на недахопы ў працы царкоўнай установы, якія, у сваю чаргу, можна выправіць.

Праўда, з іншага боку, крытыка можа быць розная. Напрыклад, наўрад ці ёсьць сэнс лідэрам РПЦ звяртаць увагу на гнеўныя заявы і прапановы кансерватараў і фундаменталістаў, якія ставяць РПЦ у віну, напрыклад, занадта талерантнае стаўленне да іншых канфесій і ідэю дыялога розных рэлігій (экуменізму).

На сайце піцерскага АПН адзін крытык РПЦ з правага боку піша: «Словы прагрэсіўных іерархau не разыходзяцца са справамі. Нікадзім яшчэ ў 1969 годзе прабіў для каталікоў права на прычасце ў праваслаўных храмах, а Кірыл асабіста ўзвелічіў у літургіі экуменістаў. Ператварэнне планеты ў вялікі мутны ставок, з якога ловяць рыбу транснацыянальныя карпарацыі, сінтэтычная рэлігія адпавядзе ідэальна».

Захапленне кіраўніцтва РПЦ экуменізмам, на думку аўтара, пагражае крахам адраджэнню Расійскай імперыі. «Нягледзячы на ўсе пагадненні з Ватыканам, уніяты захопліваюць на Украіне адзін храм за другім, праваслаўныя прыходы Маскоўскай патрыярхіі пагражают віцэсі ў вольнае плаванне. Аслаблі пазіцыі ў Эстоніі і далёкім замежжы».

Разглядаючы РПЦ праз прызму сусветнай змовы глабалістаў, правыя радыкалы нават у самім факце праіздзення сабору знайшли масонскі след. Аляксандр Баркашоў, былы лідар РНЕ, заявіў: «У многіх людзей узнікла ўражанне і нават перакананасць, што перанос тэрмінаў выбару патрыярха выкліканы проблемамі міра. Наперадзе нас чакаюць цяжкія часы — наступствы эка-

намічнага крызісу. А крызіс гэты арганізоўвалі тыя, хто канцралое фінансы і праз кантроль фінансаў хоча кіраваць усім светам».

Часам артадаксальная веруючая нават займаюцца шантажам ціперашняга кіраўніцтва царквы. Адзін з кансерватараў-манархістаў заклікаў не абіраць патрыярхам Кірыла або Філарэта пад пагрозай ядзернай вайны.

Да экзатычных пазіцый можна аднесці і заявы часткі прыхільнікаў былой Рускай праваслаўнай царквы ў замежжы (РПЦЗ), якія была створаная ў часы белай эміграцыі і толькі нідаўна вярнулася ў лону РПЦ. На старонках прэзыдэнтаў РПЦЗ чытаем: «Поўная дыскрэдитызацыя былога дэмакратычнага праіздзення прымусіла антынацыянальны рэжым у Расіі яшчэ з часоў другога сусветнага гулянца на праваслаўную, патрыятычную і ў перспектыве манархічную карты. У гэтых рамках былі здзейснены шырокамаштабныя аперацыі па выцясненню з афіцыйнай палітыкі любых апазіцыйных сілаў, стварэнне марыянетачных

партый і фіктыўных патрыятычных арганізацый, захоп спачатку РПЦ, потым часткі РПЦЗ, нейтралізацыя белага руху».

Часткова тэзіс пра падпарафікаванне царквы дзяржаве падзяллюць і ціперашняй ліберальнай апаненты Пуціна — Мядзведзеў. Аднак, на іх думку, большавіцкая спадчына не адигрывае вялікай ролі ў працэсе. Царква папросту ператвараецца ў вінцік агульнай дзяржаўнай рэпрэсійнай сістэмы.

На сайце Каспарава пішуць: «Мітрапаліт Кірыл ёсьць не столькі святыном, колькі палітыкам. Палітыкам пущінскай закваскі. Тому ён можа выкарыстоўваць у царкоўным жыцці крамлёўскія палітычныя тэхналогіі, якія былі выпрацаваныя супраць «аранжавай рэвалюцыі»... У дадатак да паліцэйскай дзяржавы наступае і паліцэйскае праваслаўе».

Калі меркаваць па рэакцыі на блогах, звычайны расіянін куды больш эмацыйна рэагуе не столькі на палітычныя ўчынкі РПЦ, колькі на яе камерцыйлізацию. Вельмі шмат негатыўных рэплік супраць прынцыпу падбору на

памесны сабор так званай катэгорыі міран — прадстаўнікоў грамадства. У гэты клуб патрапілі вяршкі бізнесу. Напрыклад, уладальнік кампаніі «Данскі тытун», кіраўнік металургічнай кампаніі «Данецксталь», прэзідэнт кампаніі «Энергатаам», сын прэзідэнта Прыднястроўя, дырэктар Савета акцыянеров «Газпромбанка» і г. д.

Дарэчы, якраз недэмакратычны фармат абраўніцтва прадстаўнікоў міран і ўсіх дэлегатаў памеснага сабору чамусыці вельмі балюча закрануў некаторыя фракцыі ў праваслаўі, якія гістарычна складаюць апазіцыю РПЦ. Мова перш за ўсё пра стараабрадцаў. Яны паставілі царкве ўвіну поўную адсутнасць унутранай дэмакратыі.

На галоўным сайце працоўнікаў рэформы Нікана з'явіўся каментар, прысвечаны выбарам патрыярха РПЦ, дзе напісаны: «Ніводны з епіскапаў не быў абраўны ні ў епархіях, ні на зборах. Нікіх паўнамоцтваў ад епархій, святарства, ад цывільных людзей гэтая асобы не маюць... Такім чынам, ціперашні епіскапат РПЦ мае вельмі супяречны кананічны статус. Выключна прымыя выбары ў РПЦ здольныя даць штуршок да аздараплення гэтай канфесіі».

У прынцыпе, усе прадстаўленыя вышэй групы крытыкаў курсу царквы дастаткова маргінальныя. Аднак патэнцыял пашырэння грамадскай апазіцыі РПЦ ёсьць. Асабліва сярод моладзі. Pra гэта сведчыць кур'ёз, які меў месца на сайце «За патрыярху», на якім кожны наведвальнік мог абраць свою кандыдатуру на пасаду кіраўніка РПЦ сярод прадстаўленых мітрапалітаў і епіскапаў.

Старонку «За патрыярху», зважаючы на лексіку аўтараў сайту і людзей, якія пагадзіліся даваць там каментары (шмат святараў РПЦ), рабілі не абыякавы да лёсус праваслаўя людзі.

Аднак хутка галасаванне ператварылася ў забаўку для моладзі. Аматары прыколаў пачалі падтрымліваць абсалютна непраходная кандыдатуры кшталту мітрапаліта Такійскага і Японскага Даніла. У выніку Даніл (дарэчы, адзіны мітрапаліт без барады, растуць кепска) саступіў фаварыту мітрапаліту Кірылу ўсяго адзін працэнт. Прычым у рунэце зараз шмат плётак пра тое, што ўладальнікі сайту спецыяльна фальсіфікалаві вынікі галасавання.

Дарма на форумах сайту праваслаўнай веруючыя заклікалі юзераў не ператвараць ідею ў шоу. «Ну вось так рабіць — гэта ж сорамна», — пісаў адзін. Другі спрабаваў знайсці ў гэтай з'яве нешта добрае: «Я мяркую, не патрабна вернікам перажываць з-за гэтага флешишобу. Давайце будзем цярпець. Магчыма, нехта з некалькіх тысяч людзей, якія заходзяць на сайт, хача б пяцьдзесяць хвілін падумае пра Веру, пачытае біяграфію мітрапалітаў. Так, для іх гэта зараз прапусту вяслы жарт, аднак нешта ўваходзіць у душу радасна, пакідаеща ў памяці і вядзе да добрых спраў».

Аргументы маладых флешимбераў, чаму яны робяць вось так, былі, як правіла, прапусту цынічнымі: «+1 отдаю свой голос ему, ну вот не знаю почему!», «без бороды и улыбается... ну конечно он же! ^_^», «За японца!». «Нинзю в патриархі».

Каментары не патрэбныя.

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЕСА ПРА БЕЛАРУСЬ

У адразненні ад іншых краін, у Беларусі за апошнія месяцы не было ўведзена ніводнай антыкрызіснай праграмы. І калі спачатку ўлады падпрасту адмаўлялі саму магчымасць таго, што глабальныя беды дабицца да Мінска, то ціпера канстатуюць змрочныя наступствы. Ад крызісу, між тым, пакутуюць усе, нават працаўнікі Даі, якія кампенсуюць знежэнне асабістых прыбыткаў забытым, здавалася, вымаганнем.

«Новые Известия» (Расія)

Часы мняюцца, склаліся добрыя ўмовы для сустрэчы. Віктар Андрэевіч даўно пазбіўся бытой славы, а Аляксандар Рыгоравіч зараз не супраць навесці масты з заходнім светам. І ў абудвух ёсць факт, які прымушае іх быць

разам. Гэта Расія. Газавая вайна паміж Кіевам і Москвой толькі закончылася, а братэрскім адносінам паміж Мінскам і Крамлём даўно надышоў канец: у кожным разе Расія ўжо не пастаўляе беларусам таннія, як раней, энергансцібыты. Тому няма нічога дзіўнага ў тым, што супрэчча Юшчанкі і Лукашэнкі адбылася менавіта зараз. Нішто не аўтэнтызуе так, як супрацьстаянне агульной пагрозе».

«Дзэркало тижня» (Украіна)

Акрамя таго на кану магчымы ўдзел Беларусі ў палітыцы Усходняга партнёрства, а гэта значыць больш мяккі візваві рэжым і фінансавая падтрымка, што вельмі важна ва ўмовах крызісу. Сустрэчу, на якой будзе абвешчана пра стварэнне

партнёрства, плануецца правесці на пачатку лета. Да таго часу Беларусь павінна прадэмантраваць сур'ёзнасць намераў па дэмакратызацыі. У прыватнасці, выбарчага заканадаўства. У гэтай галіне мясцовыя назіральнікі таксама адзначаюць пазітыўную змену. Беларусь выражает гатоўнасць амбіяроўваць змены ў Выбарчым кодэксе. Прайду, адначасова эксперты кажуць пра тое, што адносіны ЕС — Беларусь у вялікай ступені залежаць ад адносін з Расіяй. Гэты накірунак не выключаеца да той рысы, за якой магчыма пагроза страты Беларуссю сваім суверэнітэтам.

«Независимая газета» (Расія)

Аднак зараз беларусаў больш непакоіць не новая дэвальвацыя, а дэнамінацыя

беларускага рубля і далейшае ўвядзенне расійскай валюты. Тут працуе і магія лічбаў: калі ад беларускага рубля адкінуць два нулы, ягоны курс будзе практычна роўны расійскаму. СМІ са спасылкай на свае крыніцы, якія не называюцца, заяўлі, што ў Мінск з Санкт-Пецярбургу быццам прыбыло некалькі вагонаў новых дэнамінаваных рублёў. Гэтыя чуткі прыйшлося абвяргаць самому прэзідэнту. Нягледзячы на тое, што за ўвядзенне расійскага рубля выступае шэраг беларускіх эканомістў, змена валюты — малаверагодны сценар. Беларусь адмовіцца ад фінансавай незалежнасці выключна ў выпадку поўнага дэфолту.

«Росбалт» (Расія)

► ЭПІДЭМІЯ

ХАЛЕРА ШУКАЕ НОВЫЯ АХВЯРЫ

Алег НОВІКАЎ

Больш за 2 тысячи чалавек ужо памерла ў выніку выбуху эпідэміі халеры ў Зімбабве. Яшчэ сорак тысяч ляжаць у бальніцах. І гэта толькі пачатак.

Сітуацыя ў Зімбабве падаецца незвычайнай. Па-першае, здавалася, часы, калі эпідэміі халеры праносіліся па свету, знішчаочы цэлія рэгіёны, даўно прайшли. Халера, нагадаем, гэта вострая інфекцыйная хвароба. З-за яе праяў хворы хутка губляе вадкасць. Каб чалавек памёр, часам дастатковая аднага дня.

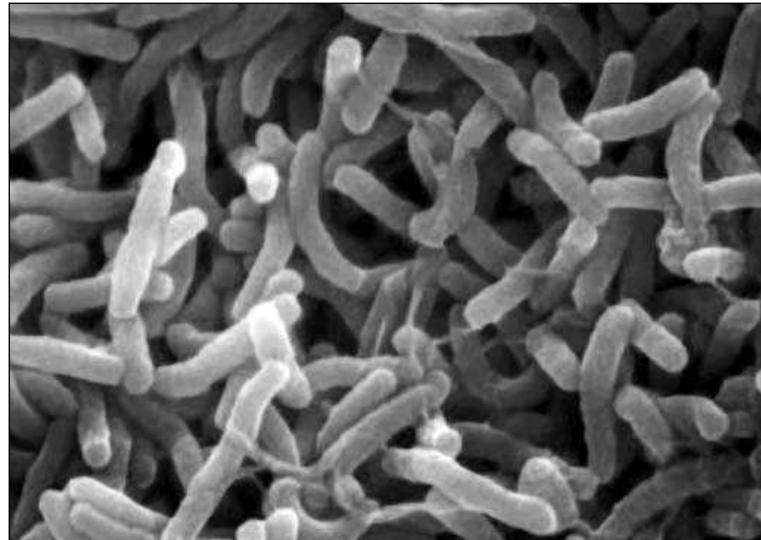
Лічыцца, што першымі ахвярамі хваробы сталі жыхары Індыі, дзе спякотны трапічны клімат садзейнічае сінтэзу розных відаў бактэрый. З берагоў Ганга зараза пайшла гуляць па свеце ў форме так званых пандэмій.

У 1821 годзе адбылася першая пандэмія. Яе ахвярамі сталі больш за сто тысяч чалавек у Кітаі. 1829 год — другая пандэмія. Ахвяры — сто тысяч чалавек у Францыі і Аўстрыі. 1849 год — трэцяя пандэмія. Ахвяры — больш за мільён чалавек у Расіі. 1863 год — чацвёртая пандэмія. Ахвяры — 150 тысяч чалавек у Германіі. 1881 год — пятая пандэмія. Ахвяры — 260 тысяч чалавек у Расіі, 150 тысяч у Іспаніі. Гэта была апошняя пандэмія, якая дасягнула Еўропы. На той час славуты Роберт Кох знайшоў узбуджальніка хваробы — бактэрью *vibrio cholerae*, а ўрады Еўропы пачалі фінансаваць сістэму публічнай аховы здароўя. Еўропы, але не Расіі... Пандэмія 1899 года ўсталявала жудасны рэкорд: за першае дзесяцігоддзе XX стагоддзя ў Расіі ад халеры памерла паўмільёна чалавек. Пасля рэвалюцыі сітуацыя значна палепшилася, аднак пандэмія 1964 года не абышла поўдзень СССР. Пандэмія 60-х гадоў была апошніяй.

Усяго за XIX стагоддзе халера забіла 23 мільёна чалавек. Сядрод іх два мільёна — грамадзяне Расійскай імперыі. У спісе славутых ахвяр халеры Міцкевіч, Чайкоўскі, Гегель, Джэймс Порк — презідэнт ЗША.

Аднак тых змрочныя часы даўно прайшли: цяперашнія лекі дастаткова эфектыўныя, каб ставіць на ногі 999 з 1000 хворых.

Па-другое, у Зімбабве, якой ужо два мільёна чалавек. Сядрод іх два мільёна — грамадзяне Расійскай імперыі. У спісе славутых ахвяр халеры Міцкевіч, Чайкоўскі, Гегель, Джэймс Порк — презідэнт ЗША.

У кагосьці былі праблемы са здароўем, усіх клалі ў шпіталь. Кожны вечар дружынікі абыходзілі кватэры, шукаючы тых, у каго пачалася дыярэя — адзін з асноўных сімптомаў халеры. Аднак абодва фактары не спрайавалі з-за адной прычыны: Зімбабве — гэта тыповая краіна ў стане занядыду. За гады дыктатуры ў краіне была зруйнавана ўся інфраструктура. Нават чыстая вада — цяпер дэфіціт. Міністр абарони здароўя прызнае, што без вонкавай дапамогі Зімбабве не ў стане перамагчы *vibrio cholerae*.

Акрамя таго дыктатарскі рэжым быўца публічна прызнаўцаў свае памылкі. Калі ў снежні з'явілася халера, улады ўпарты маўчалі. Потым нечакана Роберт Мугабэ з'явіўся на экранах, каб павіншаваць суічыннікаў з перамогай над халерай. У той жа дзень у сталіцы адной з правінций памерла 30 чалавек. Калі схаваць факт эпідэміі было ўжо немагчыма, Мугабэ заяўві, што вірус — біялагічная зброя падступнага Захаду, які праз халеру хоча скінуць ягоны самы народны рэжым на планіце. Сітуацыя даходзіць да камічнага. Міністр інфармацый сабраў нараду супрацоўнікаў дзяржаўных СМИ і патрабаваў мінімізація маштабы хваробы, каб «не даць падставу ворагам прэзідэнта для атак на яго».

Найбольш катастрафічная сітуацыя ў прыгарадах. Тут поўная антысанітарыя, і хвароба распаўсюджваецца рэкорднымі тэмпамі. Жыхарамі сталіцы пашанчавала больш. Белыя каланізаторы, якія кіравалі краем да пачатку 80-х, вельмі любілі купацца ў басейнах, якія звычайна будавалі ва ўнутраных дварыках. Гэтыя басейны сёння выратавалі жыщоў тысячам людзей: у іх можна трymаць чистую ваду, якую потым ужываць без рзыкі для здароўя. Водаправод і каналізацыя даўно ўжо ў Харарэ не працуе. Чыстая вада зараз самае вялікае раскошы для жыхароў краіны. Якраз дрэнная якасць вады, якую спажываюць у прыгарадах, стала прычынай хуткага пашырэння эпідэміі (часам людзі тут пілі ваду нават з лужын).

Згаданая вышэй лічба ахвяр — гэта дадзеныя афіцыйнай статыстыкі. На самай справе, як піша прэса, колькасць нябожчыкаў — дзесяткі тысяч. Сістэма аказання медыцынскай дапамогі ў шматлікіх вёсках папросту адсутнічае, з правінций часам няма нават тэлефоннай сувязі. Адказны ў Чырвоным Крыжы за сітуацыю з халерай у Зімбабве баіцца, што атручаная вада з гарадоў можа трапіць на палі фермераў. У такім выпадку вірус трапіць у ежу.

Уся Афрыка ў паніцы. Час інкубациі — ад заражэння да яўнага праяўлення праяў хваробы — складае трэх дні. Гэтага дастатковая, каб які-небудзь чалавек у яшчэ знешні здаровы становішчы пакінуў краіну і дабраўся да суседніх Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікі (ПАР) або Мазамбіку, заразіў там людзей і толькі потым апынуўся ў шпіталі. Усе краіны — суседзі Зімбабве — ужо абвясцілі ў сябе стан трывогі на выпадак імпарту халеры.

Пакуль галоўным адказам на пагрозу пашырэння эпідэміі стаў выраб вялікіх, на 75 тысяч літраў, цыстэрнаў у раёнах, дзе пануе хваробы. Плануецца, што чыстая вада, якая будзе там утрымлівацца і раздавацца маштабы хваробы, каб «не даць падставу ворагам прэзідэнта для атак на яго».

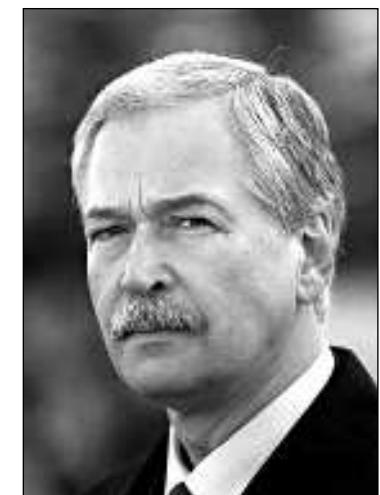
Аднак гэта не панацэя. Фактычна ізаляцыя Зімбабве, якую пачынаюць суседзі, значыць смяротны прысуд для яе грамадзян. У самой краіне даўно ўжо няма ніякай вытворчасці. Інфляцыя б'е сусветнія рэкорды. Кошты ў крамах пераглядаючыя кожную гадзіну. Жыхары краіны раней выжывалі за кошт працоўнай міграцыі або спекуляцый імпартнымі таварамі. Цяпер толькі вар'ят з-за мяжы будзе працеваваць на зімбабвіскім рынку.

Прадстаўнік Сусветнай арганізацыі аховы здароўя бачыць будучыню Зімбабве так: «У бліжэйшы час колькасць хворых будзе ўдвая большай. Тыя, хто выжывуць, ўсё роўна памруць. З-за рэжыму ізаляцыі краіне пагражает праблема з прадуктамі харчавання, стала прычынай хуткага пашырэння эпідэміі (часам людзі тут пілі ваду нават з лужын).

▼ ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

БАРЫС ГРЫЗЛОЎ

Супрацоўнікі дэпартаменту аналітычнага кіравання Дзяржаўнай думы Расіі, старшынёй якой з'яўляецца Барыс Грызлоў, правялі ўласнае даследаванне масавых пратэсту на Далёкім Усходзе. У пачатку студзеня ў некаторых гарадах рэгіёна людзі ў масавым парадку выходзілі на вуліцы, пратэстуючы супраць новага закону аб пошлінах на іншаземныя маркі аўтамабіляў. Цяпер набыць патрыманую «Хонду» або «Мазду» звычайному расяйніну будзе відавочна не па кішэні. Адсюль і матыў пратэсту. Аднак аналітыкі з Дзярждумы знайшлі супрацоўнікі дэпартамента беспарадкаў. Такім чынам, як гаворыцца ў дакладной запісцы, за бунтамі стаялі... японскія самураі. Японцы даўно паклалі вока на гэту частку Расіі. Як толькі ў РФ пачаўся крыйзіс, у Токіо вырашалі, што лепшага шанцу для дэстабілізацыі сітуацыі, каб адараўцаў рэгіён ад Масквы, ужо доўга не будзе. Пра руку Токію, на думку аўтараў дакладной запісі, гаворыць прысутнасць на адным з мітынгаў японскага сцягу. Тэзіс абсолютно дзіўны. Дастаткова сказаць, што секцыя «Адзінай Расіі» Уладзівастока падтрымала акцыю аўтамабілістаў. Апазіцыйныя аналітыкі пракаментавалі дакумент як спробу назваць «шпіёнамі» ўдзельнікамі любых сацыяльных пратэсту, маштаб якіх, думаеца, хутка будзе толькі ўзрасці. Цікавы яшчэ адзін аспект афіцыйнай трактоўкі падзеі на Далёкім Усходзе. Цэнтральная пропаганда мэтанакіравана супрацьстаяўляя гэтым край іншым рэгіёнамі Расіі. Такім чынам, Масква ўпершыню намагаецца сутыкнучы рэгіёны, каб адвесці ад сябе аўтавакансіні ў крыйзіснай сітуацыі.

ЛУІС САПАТЭРА

Падпрадакаванае прэм'еру Міністэрства ўнутраных спраў правяло паспяховую аперацыю супраць прыхільнікаў незалежнасці Краіны баскаў. У ноч на 24 студзеня прадстаўнікі МУС арыштавалі дзесяткі чалавек. Афіцыйная падстава арыштаў — спроба адрадзіць раней забароненую партыю Батасуна («Адзінства»), якая была пазбаўлена реєстрацыі за контакты з тэрарыстамі радыкальнай нацыяналістичнай групou EТА. Супрацоўнікі дэпартамента правялі паспяховую рэпрэсій — спроба нацыяналісту сабраць подпісы за стварэнне аб'яднання, каб прынесьці удзел у выбарах у парламент баскскай аўтаноміі, прызначаных на 1 сакавіка. Нацыяналісты надумалі стварыць дазволеную законам так званую «выбарчу платформу» — асацыяцыю грамадзян, якія выстаўляюць на выбарах сваіх кандыдатаў. Платформа павінна была называцца «Дэмакратыя для трох мільёнаў» (населеніцца Краіны баскаў складае менавіта трох мільёна чалавек). Навіна пра стварэнне ініцыятывы выклікала перапалох у Мадрыдзе. Калі «патрыятычна левая» (так называюць тут баскскіх нацыяналістаў) зможа ўдзельнічаць у выбарах, партыі, якія сімпатызуюць ідэі незалежнасці краю, могуць застацца ў большасці ў парламенце аўтаноміі і далей пасваць настрой Мадрыду сваім праектам, кшталту атрымання баскамі статусу асацыяванай з Іспаніяй дзяржавы. Таму зараз праектура і МУС намагаюцца ўсімі сродкамі знайсці падставы для забароны платформы. Адначасова нацыяналісты працягваюць збор подпісаў, патрэбных для реєстрацыі аўтаданні.

КІМ ЧЭН ИР

Вялікі правадыр Паўночнай Карэі заклікаў працоўных і сялян да барацьбы з сусветным эканамічным крыйзісам шляхам падрыхтоўкі да вясення паліевых мерапрыемстваў. Сэнс кампаніі — сабраць як мага больш угнаення і вывезці іх на палі. Раней большасць угнаення ў імпартавалася ў краіну з Паўднёвой Карэі. Аднак цяпер гэты ганебнай практицы пакладзены канец. Да барацьбы за ўраджай падключаны таксама і жыхары сталіцы. Ім прапанавана збіраць ражы іл. Штодня кожны працоўны калектуў пасля працы ідзе не да хаты, а выходзіць на замацаваны за ім участак ракі, якую працякае праз Пхеньян. Узброеная кіркамі, лапатамі, пад акампанемент духовых аркестраў, мужчыны сыходзяць на дно ракі, якую абмялела ўзімку. Працоўныя выкопаваюць вялікія кавалкі ілу, якія жанчыны пераносяць у грузавікі. Пасля чаго, адпаведна дзяржаўнай пропагандзе, угнаенні даставяць у сельскія кафэрараты і забяспечаць фенаменальныя прымесы скакоў у гэтым годзе. Бай за новы ўраджай прынялі апошнімі днёмі нацыяналістыні ўдзельнічае большая частка працаўдольнага насельніцтва КНДР. «Чым больш гною, tym больш рысу», — аўтарытэтна заяўві любімы кіраунік таварыш Кім Чэн Ир.

► З НЕВЯДОМАГА

У мінулым годзе ў «Новым Часе» друкавалася серыя нарысаў Сяргея Гваздзёва, прысвечаная малавядомым мастакам Заходняй Беларусі — па большасці гадаванцам факультета выяўленчага мастацтва ўніверсітэта імя Стэфана

Баторыя. Але гэтымі творцамі не абмяжоўваецца беларускае прафесійнае мастацтва на землях, якія ў 1921—1939 гадах належалі Польшчы. Працяг тэмы — у новым нарысе.

ЗАХОДНЕБЕЛАРУСКАЯ МАСТАЦКАЯ ПЛЫНЬ

Сяргей ГВАЗДЗЁУ

Дэфіцит прауды, падзел
грамадства, у тым ліку
творцаў, на «нашых» і
«не нашых» — адно з
наступстваў панавання
савецкага таталітарнага
рэжыму. Гісторыя беларускага
мастацтва блізкага нам XX
стагоддзя не з'яўляеца
выключэннем.

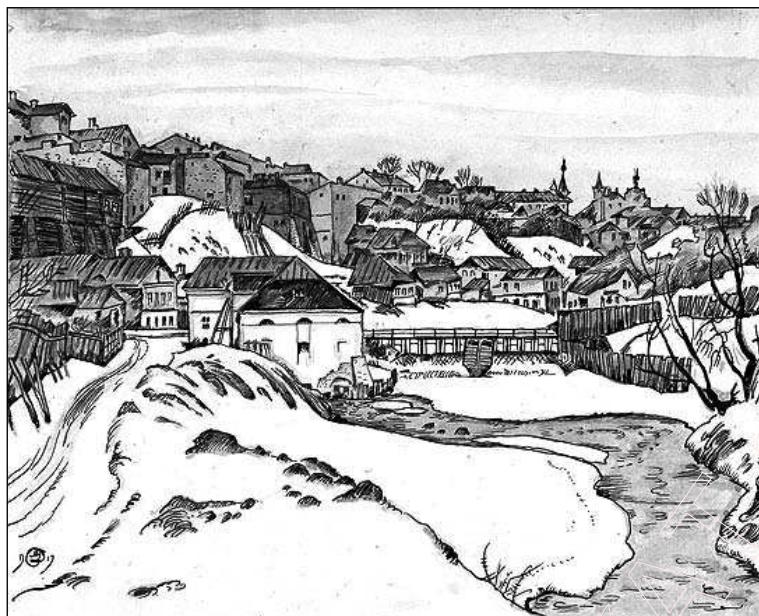
«Наши» і «не наши»

Што ж азначае гэта своеасабліва формула амаль сакральнага прысабечвання «нашы»? Ці наш «руска-літоўскі мастак» Мсціслаў Дабужынскі, які выдатна аздобіў фундаментальную працу Вацлава Ластоўскага «Гісторыя крэўскай (беларускай) кнігі» і супрацоўнічаў з часопісам «Крыўіч»? Ці наш, запісаны ва ўніверсітэцкіх дакументах як паляк, буйнейшы графік заходнебеларускага друку Язэп Горыд? Ці наш літавец Уладас Дрэма, які ілюстраваў беларускія выданні? Ці нашы палякі Ежы Гапен і Фердынанд Рушчыц, якія, апрача неацэннай уласнай мастацкай творчасці, зрабілі для развіцця беларускай культуры больш за іншыя інстытуцыі?

Упэўнены: усе яны — нашы! Супраціў мастацтва таталітарнаму ціску мацней, чым палітычны, што ніяк не могуць зразумець дыктатары ўсіх часоў і народаў. І таму так важна ажыўіць памяць, вярнуць з нябыту спадчыну выбітных творцаў. І памеры аднаўлення мы ўбачым, як на даляглідзе мінулага паступова праступае цэлае сузор'е слáўных імён, свет творчасці якіх не саслабеў да гэтага часу.

Ужо з таго, што нам адкрылася, відавочна зманлівым падаецца меркаванне, што «за палякамі» адсутнічала «мастацкая школа». Сапраўды, у Заходній Беларусі не было нацыянальнай мастацкай школы. Але наколькі нацыянальнымі можна лічыць (асабліва ад 30-х гадоў, пасля ўдущэння беларусізацыі) адмысловыя мастацкія ўстановы ў Савецкай Беларусі? Гэта пытанне не ўз্যмалася ніводнага разу.

Сцвярджэнні ж кшталту: «З прычыны сацыяльнага і нацыянальнага ўціску вучыцца беларусу пры паляках было папросту немажліва», — увогуле не вытрымліваюць аніякай крытыкі. Гэта калі не свядомая мана, дык «добра прадуманая недакладнасць», што набыла ўстойлівасць догмы.

М. Дабужынскі. Віцебск. Акварэль.

Школа

І ў гэтыя, і ў папярэдніх публікацыях, я імкнуўся непрадузята прааналізаваць факты і на іх аснове давесці, што і «запольскім часам» у Беларусі існавала шырокая мастацкая плынь з натуральна ўласцівымі ёй вірамі, быстрынамі і водмелямі. Пакуль што заўчасна называць сукупнасць фактаў прафесійнага выяўленчага мастацтва «заходнебеларускай мастацкай школай». Больш дакладным уяўляеца менавіта вызначэнне «широкая мастацкая плынь». Не выпадкова пасля ўключэння Заходняй Беларусі ў склад БССР узімка ідэя стварэння Саюза мастакоў Заходняй Беларусі. Зразумела, што ўлады найперш кіраваліся ідэалагічнымі чыннікамі, але ж быў і рэальны мастацкі рэсурс. Юрыдычна афармленне адпаведнай структуры мусіла адбыцца на грунце мастакоў Беласточчыны, пра што згадвалі мастакі Пётр Паўлючук і Яўген Шіхановіч, пацвярджаючы гэта і іншыя крыніцы.

Безумоўна, галоўную ролю ў фармаванні корпуса мастакоў Заходняй Беларусі адыгрывала Вільня, гістарычнае сталіца ВКЛ, з адроджаным у ёй у 1919 годзе ўніверсітэтам. У Вільні мастацтву вучыліся каля 40 беларусаў. Была яшчэ і Варшаўская вышэйшая школа мастацтваў, заснаваная ў 1904 годзе намаганнямі гурту энтузіястаў на чале з мастаком і музейшчыкам з Наваградчыны Стаброўскім, які і стаў і першым дырэктарам. У склад заснавальнікаў уваходзіў таксама Фердынанд Рушчыц. Гэта школа прытуліла каля 20 «выхадцаў з Крэсаў». Сярод навучэнцаў і вольных слухачоў Варшаўскай школы — каталікі Стэфан Пупко і Мар'ян Фаберкевіч, праваслаўныя Алеся Ан-

А. Лазіцкі. За камышом.

А. Лазіцкі. Стары ў брылі.

выбітных майстраў — графікаў Васіля Сідаровіча, Міколы Васілеўскага, жывапісца Рамана Семашкевіча.

Па сутнасці гурткі пры гімназіях уяўлялі сабой цэласную сістэму пошуку, заахвочвання і першапачатковай мастацкай адукацыі таленавітай моладзі. Пра гэта захаваліся яскравыя сведчанні ў публікацыях беларускага грамадскага дзеяча, журналіста Алеся Чэмера (Аляксея Анішчыка), у матэрыялах Клецкай беларускай гімназіі, з якой выйшаў Зміцер Чайкоўскі. У сваіх «Успамінах» графік Сямён Геруса ўзгадвае выкладчыка малявання з Наваградку Афанасьеву, які ў 1938 годзе з'ехаў у Парыж, распавядае пра пленэрныя, на якіх многія з мастакоў «паміж сабой і з месцічамі гаварылі пабеларуску».

Зразумела, па-рознаму склаліся лёсы навучэнцаў. Да прыкладу, Пётр Сергіевіч пасля непрацягліга навучання ў Кракаве вярнуўся ў Вільню, а дойлід Рафаіл Яўхімовіч рушыў вучыцца ў Парыж, ураджэнец Тракенікаў, мастак, педагог і даследчык Мар'ян Шышка-Богуш трапіў у 1939 годзе ў палон, потым — у войска Андерса, а з 1947 года жыў у Лондане. У часы другой сусветнай вайны загінуў у канцэнтра-

куды паступалі людзі, якія ўжо амаль вызначыліся з выбарам свайго шляху. Аднак тут неабходна адзначыць уплыў на фарміраванне той самай заходнебеларускай мастацкай плыні, пра якую вядзем размову, народных промыслаў. І трэба звярнуць асаблівую ўвагу на гурткі малявання ва ўсіх гімназіях, дзе асновы выяўленчай граматы закладаў мастак-професіянал.

Узгадаем, да прыкладу, што самыяны творца Язэп Драздовіч адзін час кіраваў гуртком малявання пры Віленскай беларускай гімназіі, з якога пачаўся шлях у вялікае мастацтва будучых

цыйным лагерам скульптар Язэп Жукоўскі.

Пінская кагорта

Ідучы па слядах мастакоў віленскай школы, я раз-пораз натыкаўся і на след мастакоў з іншых мясцін Заходняй Беларусі. І перада мной паступова адкрывалася, набывала дастаткова ясны і канкрэтны выгляд шырокая плынь заходнебеларускага мастацтва. Прычым у гэтай плыні началі праступаць контуры асобных і своеасаблівых мастацкіх калі не школ, то асяродкаў.

Менавіта ў Кракаве ўпершыню я пачуў імя мастака Аляксандра Лазіцкага, што быў родам з Пінску. А па яго слядах выйшаў на творчую мастацкую арцель, якая атабарылася ў палескім асяродку.

Пасля 1921 года ў гэтым своеасаблівым Заходнебеларускім Канстанцінопалі, вакол Палескіх кірмашоў, якія ад 1936 года набылі рэгулярны характар, без маніфестаў і пісьмовых дэкларацый утварыўся этнічна стракаты, па большасці з беглых ад рэвалюцыі мастакоў (як прафесійных, так і самавукаў), творчы асяродак. Гэткі, сучаснай мовай кажучы, часовы творчы калектыв, у склад якога поруч з Лазіцкім, уваходзілі Фёдар Лаўроў, Іван Дзіміч, Сяргей Муханаў, Павел Петразаводскі, Арсень Заяц, Яўген Пулхав, Яўген Піскун. Раз-пораз бралі ўдзел у хайрусе дойлід з Кобрына Бальбіна Свіціч-Відацка, мастакі-пейзажысты Вандалкоўскі і Райкоўскі.

У функцыйнай суполкі ўваходзіла праектаванне, мастацкае рагшэнне і практичнае ўсасленне адмысловага выставачнага павільёна на беразе Піны, выкананне тэатральных строяў і дэкарацый для тэатральных імпрэзаў і г. д. Кожны з удзельнікаў калектыву не забываўся на творчасці і выстуляў свае творы на мастацкіх выставах кірмашоў.

З задавальненнем і ўдзячнасцю звернемся да матэрыялаў, якія распушкалі краязнаўца Раіса Марголіна і гісторыкі, аўтары выдання «Гісторычнае брама» Аляксандра Ільін і Эдуард Злобін, каб хоць эсціна абмалываць лёсы і спадчыну пінскіх мастакоў.

Іван Дзіміч з сынам. 30-я гады XX ст.

Арсень Заяц

Лаўроў Фёдар Філіповіч (1896–1971). Прыехаў у Пінск ужо ў адноса сталым веку пасля падпісання рыйскай дамовы, калі сям'я ратавалася ўцекамі ад рэвалюцыі. Па сведчанні Брэсцкага абласнога архіва, «служыў харунжым у войску генерала Б. С. Перамыкіна», якое з 1920 года фармавалася ў Польшчы для змагання з бальшавікамі. Па заканчэнні Вышэйшай мастацкай школы ў Варшаве працаваў досьць плённа — маляваў алеем, займаўся аўтаматичнай скульптурай, разьбой па дрэве, металапластыкай. У 1936 годзе ачоліў пінскую мастацкую арцель. Разам са Зміцерам Геаргіеўскім распрацаваў

і выканану мастацкае аздабленне першай, адкрытай 5 красавіка 1936 года, экспазіцыі Палескага музея. В. Лабачэўская сведчыць: «Усю работу яны выканалі без нікай аплаты. Сучаснікі ж адзначалі, што музей пакідаў добрае ўражанне». Фёдар Лаўроў спраектаваў і зрабіў вітражы для праваслаўнай святыні — Фёдаравскага сабора. Увасобіў у матэрыяле (бетоне) скульптурную кампазіцыю «Паляшук», якая стала сімвалам штогадовых Палескіх кірмашоў. З кастрычніка 1939 года працаваў кіраўніком студыі выяўленчага мастацтва Дома пінераў. У 1941 годзе быў асуджаны па 58-м артыкуле і адпраўлены ў савецкі канцэнтрацыйны лагер. З лістапада 1944 года кіраваў майстэрній мастацкіх промыслів у «Вятлагу».

Дзіміч Іван Георгіевіч (1879–1940?). У Пінск патрапіў у 1890 годзе, калі яго бацька ўзначаліў аддзел шляхой зносянія Брэст-Літоўскай чыгункі. Меў мастацкую адукцыю. У снежні 1926 года на прымысловай выставе экспанаваліся яго творы, у 1927 годзе ён стварыў заслону ў Пінскай дзяржаўнай мужчынскай гімназіі. Браў удзел у выставе падчас I Палескага кірмашу. На кірмашы 1936 года паказаў больш за дзесятак сваіх твораў. Тагачасныя крытыки асабліва вылучала краявіды «Палескіх паплавав» і «Хата рыбака ля Пінска», адзначала ў творчасці мастака подых «сучаснага імпрэсіянізму». У 1939 годзе паспей выдача нізку з шасці паштовак. На дзвюх з іх быў адлюстраваны Пінскі езуіцкі кляштар, на іншых — гарадскія краявіды, вясковая хата, палескі поплаў. У 1940 годзе быў арыштаваны органамі НКУС і разам з сынам і жонкай, Наталляй Генрыхай, сасланы. Эта апошніе, што вядома пра яго.

Петразаводскі Павел Мікалаевіч (1893–1940?) — ваяр пайстансцкай арміі Булак-Балаховіча. Займаўся разьбой па дрэве. Жыццё і творчы шлях яго вядомы па нешматлікіх публікацыях у тагачасным перыядычным друкі. На I Палескім кірмашы П. Петразаводскі выставіў шматлікія скульптуры, барэльефы, творы дэ-

каратыўна-ўжытковага мастацтва, пластику, мастацкую фатографію. Журналісты адзначалі сімвалічны характар яго твораў. Скульптурную кампазіцыю «Паляшук» першапачаткова ён стварыў з дрэва, а потым ужо Лаўроў перавёў яе ў бетон. Не цураўся П. Петразаводскі і грамадскай дзеянасці. У 1940 годзе ў палескім музее была створана экспазіцыя гісторычнага аддзела, у якой экспанавалася вялізна пано Петразаводскага на тэму «ўз'яднання», якое было выканана ў тэхніцы інтэрсі і разьбы па дрэве. Далейшы лёс былога балахоўца пры новых уладах невядомы, але, здаецца, зразумелы.

Муханаў Сяргей Эмануілавіч (1915–?). Ён хаты і не нарадзіўся ў Пінску, але з маладосці быў пайднаны з гэтым горадам. Тут ён, працуяжылік роду бунтара з Сенцкай плошчы і ўнук старшыні Дырэктры імператарскіх тэатраў у Варшаве С. С. Муханаў, закончыў польскую гімназію. Тут быў на службе ў архіепіскапа Аляксандра, які ад 1935 года фундаваў яго навучэнне ў Кракаўскай акадэміі мастацтва. Тут падчас летніх вакацый працаваў у мастацкай арцели. У выніку геапалітычных землятрусаў 40-х апынуўся ў Баварыі. У 1947 годзе назаўжды пакінуў Еўропу. Жыў у Каліфорніі, працаваў мастаком на кінастудыях Галівуда.

абласной бібліятэцы адбылася першая і пакуль што адзіная персанальная выставка копій твораў мастака.

Пулхав Яўген Пятровіч (1908–1992). З сям'і чыгуначніка, нарадзіўся ў Баранавічах, бацькі пераехалі ў Пінск на пачатку 20-х. Скончыў рэальную вучэльню, працаваў землямерам. Фёдар Лаўроў быў яго першым настаўнікам малявання, якія далаўшы здольнага юнака да аздаблення Палескага кірмашу. Жывапісная спадчына Я. Пулхава таго часу ціплай — некалькі эцюдў алеем пінскіх цэрквяў ды капліцак. Пазнейшыя творы мастака захаваліся юлагі. Ладная калекцыя іх захоўваецца ў Пінскім краязнаўчым музее. Улюблёна тэма яго акварэляў — нацормты з кветкамі. Да 30-х угодкаў перамогі над Германіяй выканана цыкл гравюраў. Шмат працаваў у галіне дэкаратыўна-ўжытковага мастацтва, займаўся роспісам керамікі і драўляных талерак. Прыкметны след Пулхава пакінуў як мастак-педагог. Па вайне працаваў метадыстам у Доме народнай творчасці. Адшукваў на Палессі майстроў інсітнага мастацтва. З 1953 года кіраваў студыяй. Вучнямі яго былі Хургель, Байрачны, Шатохін, Шэр, Вярніч, Глушко і інш.

* * *

Акрамя Віленскай школы мастакоў і пінскай мастацкай арцелі ёсць факты, якія сведчаць пра існаванне ў Заходняй Беларусі і іншых мастацкіх асяродкаў. Трэба шукаць. Бо апрача ўласна мастацкіх вартасцяў, гэта спадчына мае ўжо неацэнную дакументальную і гісторыка-культурную значнасць. Во вяртанні гэтай спадчыны дапаможа нам нараэшце ўсвядоміць, як стала прыграстца да твару беларуса накінутая маска расійска-савецкай культуры, прыпарошаная стандартнымі «мясцавага каларыту», якіх рысаў адметнага нацыянальнага твару мы пазбавіліся за 70 год «торжества соцреализма». А значыць, мы зможам лепш зразумець, як нам ад гэтай маскі пазбавіцца, вярнуцца да сябе.

ЮБІЛЕЙ

ГІСТОРЫК АД БОГА

Эла Дзвінскія

Каб рашуча змяніць прафесію, а з гэтым і свой лёс, трэба сапраўды пачуць у душы пакліканне. Мощнае і неадольнае. Што калісці і здарылася з маладым урачом

Анатолем Грыцкевічам.

Ён атрымаў другую вышэйшую адукацыю, закончыў аспірантуру і з таго часу даследуе, выкладае ў ВНУ, пропагандуе гісторыю Беларусі. Піша грунтоўныя манаграфіі і папулярныя кнігі, нарысы і артыкулы. Жыве гісторыяй. Вяртае сапраўдную гісторыю Беларусі ў грамадскі ўжытак. Ніводнай прахаднай тэмамі, ніводнага кан'юнктурнага радка. Ад першых кроаку на поп-

рышчы гісторычнай навукі да дні сёняшняшняга.

Выбітныя вучоны і грамадскі дзеяч новай хвалі беларускага адраджэння руху 1990-х гадоў. Прафесар, акаадэмік Міжнароднай Акадэміі Еўропы, удзельнік шэрту міжнародных навуковых канферэнцый — у Польшчы, Літве, Украіне, Славакіі, Англіі, Германіі. Лаўрэат прэміі часопіса *Przegrod Wschodni* імя Аляксандра Гейштэра 2008 года, што ўручалася навукоўцам за пашырэнне ведаў пра гісторыю Усходняй Еўропы.

Сваё 80-годдзе прафесар Грыцкевіч адзначае выхадам дзвюх новых прац.

Мы папрасілі Анатоля Пятровіча распавесці пра іх колькі слоў.

— Зусім нядайна я падрыхтаваў да выдання дзве кнігі. Першая з іх — «Захадні Фронт РСФСР у 1918–20 гады». Друку-

ць і выканана ў выдадзенім гісторычным асобам, князям Вялікага княства Літоўскага. Ёсць таксама артыкулы пра Слуцкі збройны чын, пра паход Булак-Балаховіча і іншыя.

► ВЫСТАВЫ

«ПУЛЬС ПЛАНЕТЫ» АЛЯКСАНДРА КІШЧАНКІ

Аляксей ХАДЫКА

На выставе Аляксандра Міхайлавіча Кішчанкі (1933–1987) «Пульс планеты» ў Нацыянальным мастацкім музеі ўражвае ўсё: маштаб і колькасць прац (больш за 150), якасць магутнага пісьма і строга дакладнага малюнка, нястрыманасць жывапіснага тэмпераменту і свабода творчай фантазіі.

Новае адкрыццё мастака пасля дзесяцігадовага пералынку, што наступіў пасля нечаканай і заўчаснай смерці «беларускага Сікейраса». Аднак чаму «Сікейрас»? Вядома, што так з павагай называлі вядучага мастака-манументаліста Беларусі 1970–90-х гадоў яго сябры. І не выпадкова: яго

мазаічныя кампазіцыі «Беларусь партызанская» (1973), чатыры на тэму «Горад» на будынках жылых дамоў у мікрараёне Усход-1, насычаныя рэмінісценцыямі творчасці вялікага мексіканца, вядомыя ўсім у Беларусі.

Але калі прыходзіш на выставу, разумееш, што Кішчанка пра пусціў праз свае пачуцці і пераўвасобіў у сваёй творчасці нашмат шырэйшыя пласты мастацкай культуры XX стагоддзя. Найперш еўрапейскага постімпрэсіянізму і расійскага авангарду. Лепшых «фармалісташ» і каларыстаў мінулага стагоддзя. І прыехаў у Беларусь у 1963 годзе выкладаць на аддзяленні манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Тэатральна-мастацкага інстытута (дзе выкладаў у 1963–1970) ужо спельмі сфармаваным жывапісцам.

А выхаванне атрымаў у Львоўскім інстытуце прыкладнога і дэкаратыўнага мастацтва. Працаў і ў Кіеве — і тут нялішне прыгадаць, што менавіта мастакі рэпрадукаваны у 1930-я гады ўкраінскай «харкаўскай школы», такія, як Васіль Ярмілаў, даўжэй за ўсіх у Савецкім Саюзе захоўвалі дух расійскага авангарду. Ці не адсюль пераемнасць? Поўныя выразу і энергіі фарбы і формы, непаўторны аўтарскі стыль. Пачынаючы ад прац канца 1950-х у творах майстра можна пазнаць «операгукі» з палотнамі Наталлі Ганчаровай і Казіміра Малевіча, Арыстарха Лентулава і Пятра Канчалоўскага, Васіля Кандзінскага і Мартыроса Сар’яна.

Колер і форма, плосністрыманая энергія. Паветра і прадметы, якія не ўласцівы аптычна, але ажываюць праз выпраменяванне фарбаў. Але сапраўднае мастацтва, як і літаратура, вырасла на глебе ўспрыняція папярэднай культурнай традыціі. Тому, пералічаўшы імёны славутых жывапісцаў, чый вобразны свет прыпамінаеца на выставе Кішчанкі, заўажым наступнае. У яго працах няма непасрэднай цытатаў «з класікаў». Яго творы стаяць на фундаменце дасягнення папярэднікаў як на пастаменце. І вызначаючы сваім адметным стылем, распрацаваным і ўдасканаленым дзесяцігоддзямі працы.

Той, хто прызыўчайцца ўспрымаць Кішчанку як запіснога манументаліста, здзвінца пышнотым і высакародным жаночым партрэ-

там — ад лірyczнай «Ніні» (вобраз жонкі, мастачкі Н. Кухарэнка), да ўзнёслага вобраза творцы ў «Партрэце Алены Абраццовой». З апошняй Кішчанка сябраваў, як сябраваў і ліставаўся з такімі знакамітасцямі, як Рэната Гутуза. А творы яго трапілі не толькі ў буйнейшыя музеі, як Траццякоўскую, але і ў калекцыі презідэнтаў — Біла Клінтанана, Франсуа Мітэрана.

Апошнія цалкам заканамерна: талент мастака меў маштаб, які выводзіў яго на падмосткі сусветнага культурнага і грамадскага жыцця. Тому з'яўленне яго габелена «Чарнобыль» у штаб-кватэры Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ЗША, Нью-Йорк) у 1991 годзе нельга лічыць вынікам палітычнай кан'юнктуры. Мастак даспей да права звязтацца ад імя Беларусі да ўсяго свету. А на той час больш

балючай тэмамі за Чарнобыль хіба і не было. Варта заўважыць, што менавіта Кішчанка стаў і ля вытоку адраджэння славнай традыцыі беларускага габелена, невыпадкова яго імя носіць Барысаўскі камбінат ужытковага мастацтва. Цягам 5 год больш дзесятка майстроў уласцівілі там самы знакамітые творы Аляксандра Кішчанкі — «Габелен стагоддзя», палатно вышынёй у шасціпяціх мэтрах, выраблене метадам ручнога ткацтва з воўны. Памер скончанага ў 1995 годзе занесенага ў Кнігу рэкордаў Гінеса габелена 19x14 метраў, або 266 квадратных метраў, вага 286 кілаграмаў. На габелене выяўлены сямідзесяці найбольш выдатных дзеячаў XX стагоддзя — Колія, Мітэрана, Кліндана, Валенсы, Буша, Сталіна, Чэрчыля, Леніна, Гарбачова і іншых. У самым версе справа, узвышаючыся над усім іншымі, выяўлены цяперашні прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандар Лукашэнка. Але на галоўным і больш пачасным месцы паводле мастацкай і геральдычнай традыцыі, злева наверсе, — аўтапартрэт мастака. Памятаеце папулярны жарт 1970-х пра запіс у энцыклапедыі: «Брэжнёў — дробны палітычны дзеяч эпохі Альбы Пугачовай»?

Таму зноў-такі не будзем казаць пра кан'юнктуру ў дачыненні да того, што для мастака — толькі адзнакі часу і элементы сімвалічнага ўласблення. І нагода для раздуму пра адвечнае змаганне добра і зла, чаму і прысвечаны габелен. Лепші наведаем выставу, пакуль ёсць магчымасць непасрэдна адчуць прыцягальную выразнасць сапраўды выдатных прац. А таксама задумаемся пра лёс некаторых з іх: 6 габеленаў майстра з фое Нацыянальнага акадэмічнага тэатра оперы і балета («Беларусь», «Музыка», «Скарэна», «Песняры», «Рэвалюцыя» і «Космас») не вернуцца на месца пасля рэканструкцыі будынка. Тры габелены перададзены ў студэнцкі тэатр Акадэміі мастацтваў. Лёс яшчэ трох — нявызначаны. Новы час — новыя тэмамі? Ці мы залішне багатыя, каб настолькі вольна распараджацца мастацкай спадчынай свайго краіны? Выставка Аляксандра Кішчанкі працуе па 24 лютага.

▼ АФІША

13 лютага клуб «Рэактар»

Metallection прадстаўляе фэст «Пятніца 13» з удзелам гуртоў: «Asguard», «Nightside Glance», «Weeping Twilight», «Soulsides», «The Dim Sun» і інші.

Пачатак 18.00.

Квіткі ад 18000 да 25000. Даведкі па тэл. (+37529) 649 08 88.

14 лютага вялікая зала к/з Мінск

Прэзентацыя новага альбома «Дрыгула (Полацкі спытак)» гурта «СТАРЫ ОЛЬСА».

Пачатак у 19.00.

Квіткі ад 15000 да 35000. Даведкі па тэл. (+37529) 649 08 88.

15 лютага Палац Прафсаюза

Канцэрт барда і акцёра Віктара Шалкевіча.

Пачатак у 19.00.

Квіткі ад 15 000 да 25 000. Даведкі па тэл. (+37529) 649 08 88.

20 лютага клуб «Рэактар»

Штогадовы фэст-трыб'ют NIRVANA, прысвячаны дню народзін Курта Кабэйна. Удзельнічаюць гурты «Zaniapad», «Мутнае Вока», «Голая Манашка», «Determine», «In Joy», «LikBez», «Психоз».

Пачатак у 17.30.

Квіткі ад 18000 да 25000. Даведкі па тэл. (+375 29) 649 08 88.

«ЧУНЬЦЗЭ»

Чарговая ўдалая экспазіцыя мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» — сумесная выставка твораў маладых мастакоў Кітая і Беларусі, прысвяченая кітайскаму Новаму году — святу вясны «Чуньцзэ». Яна дэманструеца ў Палацы Рэспублікі з 23 студзеня па 7 лютага.

Лишні раз можна пераканацца, што Кітай — вялікая краіна не толькі дзякуючы сваім даўнім гісторыям і насељніцтву ў мільярд дзвесце мільёнаў жыха-

роў. Калі беларускія мастація вучэльні пратаноўці габелены, графікі і жывапіс навучэнцаў дзвюх установоў — Універсітэта культуры і мастацтваў і Акадэміі мастацтваў, то іх кітайскія сябры — адразу 10 мастакоў акадэміі КНР.

Апошнія прывезлі ў Беларусь лепшыя дыпломні працы сваіх навучэнцаў апошніх год. Самае адметнае ў тым, што побач з некаторымі творамі ў чиста кітайскай стылістыцы (Ван Ціншін, «Кветкі ў цяплюцы»), кітайскі бок падабраў мастацкія работы, якія дэманструюць выдатнае засваенне маладымі мастакамі краіны єўрапейскага жывапіснага канцэпту. Кітай інтэргуецца ў свет не толькі эканамічна, пра што згаданая выставка сведчыць з усёй пераканаўчасцю.

Цешыць, што беларускія моладыя выглядае на фоне азіяцкіх калег вельмі прыстойна, сведчанне чаго адкрыццё чарговага маладога імя — Вольгі Мельнік («У капитане», «Яніс»). Дырэктар Музея сучаснага мастацтва Васіль Шаранговіч у свежавыдадзенай кнізе ўспамінаў «Ген жыцця» заўважыў, што сёння маладым значна лягчэй выставіцца, нават наладзіць персанальную экспазіцыю. У гэтым ёсць і станоўчыя, і адмоўныя бакі. Колькі часу таму на выставах прэзідэнцкіх стыпендыятаў галерэя адкрыла імя Дзяніса Чубукова, творы якога не згубіліся і на «дарослых» паказах. Пажадаем поспеху і новым экспанентам галерэі «Універсітэт культуры».